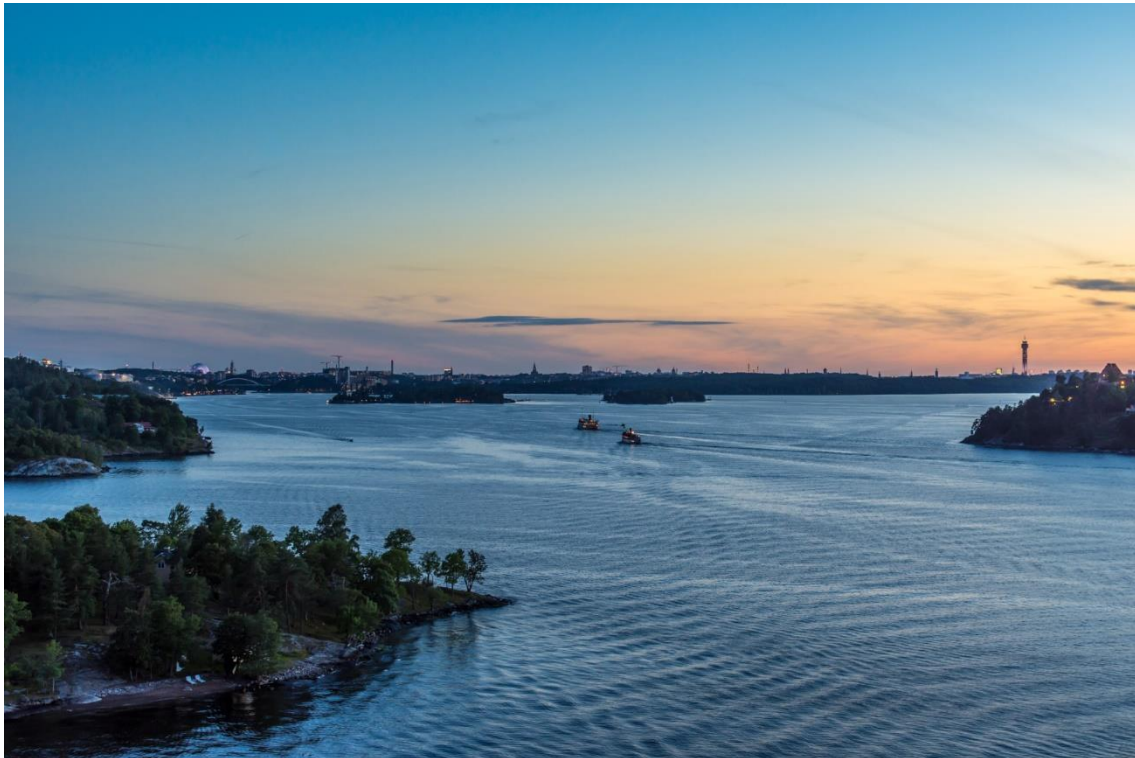

Treårsplan 2024-2026

Stockholm Vatten och Avfall AB

Mars 2023

Innehållsförteckning

1	VD:s kommentar	3
2	Analys av bolagets verksamhet.....	4
2.1	Avfallsverksamheten.....	4
2.2	Vatten och avloppsverksamheten.....	6
2.3	Styr- och stödverksamhet.....	7
2.4	Ekonomisk utveckling	8
2.4.1	Investeringar	15
3	Kommunfullmäktiges långsiktiga mål.....	22
3.1	Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning.....	22
3.1.1	Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring	22
3.1.2	Stockholm ska vara en stad där den biologiska mångfalden ökar	25
3.1.3	Stockholmarnas hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giftfria miljöer	27
3.2	Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla.....	28
3.2.1	Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd.....	28
3.2.2	I Stockholm ska alla ges möjlighet till ett jobb	29
3.2.3	Medarbetare i Stockholm ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb.....	30
3.2.4	Hög beredskap och stark rådighet ska råda i alla verksamhetsområden	31
3.2.5	Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser	32

1 VD:s kommentar

Stockholm Vatten och Avfall har ett viktigt samhällsuppdrag – Tillsammans ansvarar vi för stadens avfallshantering, leverans av dricksvatten och ett renat avloppsvatten.

Inom ramen för vårt viktiga uppdrag genomför vi kontinuerligt förbättringar, svarar upp mot ställda krav och höjda ambitionsnivåer. Några exempel på detta är den första biolinjen som tagits i bruk inom Stockholms framtida avloppsrening, tunneln har kommit drygt halvvägs och Nya Östbergatunneln är påbörjad. Inom Stockholms framtida vattenförsörjning är samtliga delfprogram igångsatta. Därtill kan vi lägga de lokala åtgärdsprogrammen, Resursutvinning Stockholm som är en bra bit på väg, returpappersinsamlingen, matavfallsobligatoriet och tolv stycken entreprenörbyten med goda reklamationsnivåer som andra exempel på vad vi tillsammans åstadkommer inom bolaget och i samverkan med andra.

Vi arbetar kontinuerligt med att utveckla och anpassa vår organisation så att den svarar mot uppdraget och kraven. För att ledare ska vara mer rustade har bolaget satsat på ett ledarskapsutvecklingsprogram. Under en tvåårsperiod ska samtliga chefer och ledare gå programmet som ett led i att utveckla ledarskapet på Stockholm Vatten och Avfall.

Under den kommande treårsperioden kommer det nya förpackningsförordningen att införas vilket ställer stora krav på organisationen. Vidare kommer resursutvinning Stockholm att tas i bruk vilket ger mycket större möjligheter till insamling av matavfall, men även att separera ut mer plast och metall från avfallet. Ytterligare två biolinjer kommer att tas i bruk i Henriksdal och tunneln mellan Bromma och Sickla kommer mer eller mindre att vara färdigställd. De kommande åren kommer att vara några av de mest investeringstunga på mycket länge i bolagets historia då många stora projekt går parallellt. På vattensidan kommer flera stora huvudvattenledningsprojekt igång och renoveringen av reservoarerna fortskrider. På produktionssidan sker insatser på Norsborg och Lovö för att säkerställa leveranserna. I och med detta kommer VA-taxan även under kommande år att behöva ökas där vi främst ser ett behov för nästa år men där vi åren därefter kan återgå till mer normala höjningar.

Likt många andra står vi inför många utmaningar i vår omvärld som påverkar och gör utförandet mer komplext och utmanande. Sedan några år har det geopolitiska säkerhetsläget gradvis försämrats och Sverige befinner sig idag långt ifrån den geopolitiska stabilitet och låga hotbild man befann sig i för bara 10 år sedan. Det innebär bland annat att bristsituationer på kritiska råvaror har, och kommer, resultera i högre inköspriser på varor och tjänster. Det påverkar även logistik, transportkostnader och ränteläget. Vidare har Europa sedan en tid mycket höga elpriser och i vissa fall har risk funnits för en bristsituation. Vidare är det nuvarande säkerhetsläget sådant att vi i likhet med andra aktörer har ett särskilt fokus på kris och att vi måste planera för och rusta oss för än osäkrare situationer. Detta ökar osäkerheten kring bolagets ekonomi och ställer nya krav på verksamheten på kort och lång sikt.

Tillsammans kommer vi att verka för att bolaget står väl rustat nu och i framtiden, fortsatt verka för utveckling och ta oss an de nya förändringar och krav som finns i en föränderlig omvärld.

Tillsammans bidrar vi till att Stockholm blir världens mest hållbara stad!

2 Analys av bolagets verksamhet

Stockholm Vatten och Avfall är Sveriges ledande vatten- och avfallsbolag. Bolaget har funnits i 160 år och bedrivs i en storstad som ständigt är i rörelse. Verksamheten berör varje dag 1,5 miljoner invånare och företag i Stockholmsområdet.

Bolaget ansvarar för stadens avfallshantering, levererar dricksvatten och renar avloppsvatten. Det gör bolaget genom sina cirka 750 medarbetare inom många olika yrkesgrupper.

Avfallsdelen omfattar tjänster för insamling och behandling av mat- och restavfall från hushåll och verksamheter inom Stockholms stad, samt insamlingstjänster och mottagningsplatser för grovavfall och miljöfarligt avfall från hushållen. Uppdraget styrs huvudsakligen med utgångspunkt i miljöbalkens regler.

Vatten- och avloppsdelen omfattar produktion och leverans av dricksvatten, att ta hand om och rena avloppsvatten, hantera dagvatten och ansvara för vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag. Uppdraget styrs huvudsakligen med utgångspunkt i vattentjänstlagen.

Bolagets verksamhet är således en förutsättning för alla invånare och aktörer inom regionen.

2.1 Avfallsverksamheten

Bolaget ansvarar för de uppgifter som ankommer på kommunen i fråga om avfallshantering.

I takt med att staden växer och förtäts ökar behoven och kraven på en fungerande avfallshantering. För att möta utvecklingen krävs effektiva insamlingssystem som är lättillgängliga, anpassade till stadsmiljön samt miljö- och kostnadseffektiva.

Avfallshantering i den täta staden är i många fall en logistisk utmaning, där flera intressen behöver samverka samtidigt som kraven på god trafiksäkerhet, arbetsmiljö och tillgänglighet ska tillgodoses. Bolaget utvecklar tjänster för återanvändning och återvinning av såväl bolagets som stockholmarnas avfall. Genom aktiv kommunikation verkar bolaget för att få stockholmarna att minimera sitt avfall, medverka till återbruk och sortera sitt avfall på bästa sätt utifrån avfallshierarkin. I planeringen av nya stadsdelar deltar bolaget i planprocessen kopplat till avfallshanteringen; ger råd och vägledning samt svarar på bygglovsremisser för att bidra till goda förutsättningar för sortering av avfall och en god arbetsmiljö.

Regeringen beslutade sommaren 2022 om förändringar i förordningen om producentansvar för förpackningar (2022:1274). Det är en stor reform som innebär att bolaget står inför ett omfattande förändringsarbete med ett helt nytt verksamhetsområde som ska införlivas på kort tid. Övertagandet ska i ett första skede, 1 januari 2024, omfatta det befintliga systemet för förpackningsinsamling och vidare utvecklas till ett fullskaligt fastighetsnära insamlingssystem till år 2027.

Enligt förpackningsförordningen ska förpackningsavfall som huvudregel samlas in från fastigheten. I de fall insamling från fastigheten inte är möjlig på grund av omständigheter såsom fastighetens belägenhet och utformning, trafiksäkerhet eller liknande, ska förpackningsavfallet i stället samlas in från en plats i nära anslutning till fastigheten. Närkommunen i sådana fall behöver anvisa plats för insamling av utsorterat förpackningsavfall får detta inte ske via en ordinarie återvinningsstation (ÅVS), utan dessa anvisade platser ska enbart kunna nyttjas av de hushåll som anvisats därtill. Bolaget vill mot bakgrund av detta redan nu uppmärksamma på att det från 2027 kommer att behövas fler insamlingsplatser för att kunna efterleva lagstiftningen.

Det nya regelverket för insamling av förpackningar kommer att beröra och påverka stora delar av staden. För att underlätta planeringen behövs därför en samsyn mellan framförallt Stockholm Vatten och Avfall, trafikkontoret och stadsdelsförvaltningar avseende hur insamlingen ska organiseras. Idag finns väldefinierade ansvarsgränser, rutiner och arbetssätt och bolagets utgångspunkt är därför att insamlingsansvaret för förpackningar så långt som möjligt bör införlivas inom de ansvarsområden som respektive förvaltning/bolag/stadsdel redan idag hanterar.

Följande hållpunkter är centrala:

- 1 januari 2024: Kommunen får ansvar för insamling av förpackningar från hushåll och samlokaliserade verksamheter genom fastighetsnära insamling eller lättillgängliga insamlingsplatser.
- 1 januari 2024: Kommunen får informationsansvar till hushåll om bl.a. krav på utsortering och förebyggande av avfall. Informationsansvaret gäller även på populära platser, torg och parker.
- 1 januari 2026: Kommunen ska ordna separat insamling av förpackningar på torg och i parker samt andra populära platser där kommunen har ett renhållningsansvar enligt gaturenhållningslagen.
- 1 januari 2027: Kommunen ska ordna fastighetsnära separat insamling av förpackningar från hushåll och från verksamheter som är samlokaliserade med hushåll och som anmält att man vill ha kommunal insamling. Kommunen ska också ordna insamling av skrymmande förpackningar vid lättillgängliga insamlingsplatser.

För att kunna efterleva lagstiftningen kommer omfattande insatser gällande tid och resurser att krävas under perioden 2024-2026 och frågan kommer att vara högt prioriterad inom bolaget.

Mot bakgrund av ovanstående är bolagets bedömning att det kan bli svårt att verkställa andra tillkommande krav och ambitionshöjande åtgärder under perioden utöver implementering av förändrad lagstiftning. Fokus för verksamheten under perioden, utöver ovanstående, är att utföra grunduppdraget, innefattande insamling och behandling av kommunalt avfall, med fortsatt hög service och kvalitet.

Kommunens kostnader för det nya insamlingsansvaret är tänkt att finansieras av producenterna. Den av Naturvårdsverket beslutade ersättningsmodellen verkar dock till stadens nackdel och ersättningen väntas inte täcka kostnaderna för systemet. En av orsakerna till detta är att ersättningsmodellen utgår från antal återvinningstationer (ÅVS). Stockholm har, på grund av stor konkurrens om markanvändning, ett förhållandevis lågt antal ÅVS med hög tömningsfrekvens vilket inte ersätts enligt modellen. Även den fastighetsnära insamlingen ger en för låg ersättning i förhållande till kostnaden vilket medför att fastighetsägare även fortsättningsvis kommer att behöva bekosta del av insamlingen.

Under perioden kommer sorteringsanläggningen "Resursutvinning Stockholm" att tas i drift. Ett omfattande arbete för att säkerställa drift och förvaltning av anläggningen kommer att vidtas under åren 2024-2026. Drifttagningen får även följdverkningar för insamlingssystemet i stort med påverkan på bland annat logistik, driftplanering samt kommunikationsinsatser vilket måste beaktas i dialog med samarbetsparter.

En ny avfallsplan för staden ska tas fram under perioden. Den nya planen föreslås gälla i sex år (2025-2030) jämfört med tidigare fyra år. Även kommunens avfallsföreskrifter kan komma att revideras under perioden mot bakgrund av det förändrade ansvaret för förpackningar. Två av stadens återvinningscentraler (ÅVC Sättra och ÅVC Lövsta) har korta markupplåtelser och befintliga anläggningar förväntas stängas under perioden och nya anläggningar planeras att

uppföras. Det finns dock en överhängande risk för ett tidsglapp mellan befintliga anläggningars stängning och nya anläggnings drifttagning, bland annat beroende på utdragna planprocesser. Dessa båda anläggningar hanterar sammantaget cirka 430 000 besök per år och ett sådant tidsglapp kommer därmed att få effekter på upplevd tillgänglighet och servicenivå.

2.2 Vatten och avloppsverksamheten

Bolaget ansvarar för dricksvattenförsörjning och omhändertagande av avloppsvatten inom Stockholm stad. Detta innefattar produktion och leverans av dricksvatten samt avledning och rening av avloppsvatten. Bolaget ansvarar för två dricksvattenverk, två avloppsreningsverk, 11 reservoarer och 536 mil ledningsnät. Bolaget levererar även dricksvatten till tolv grannkommuner och tar emot avloppsvatten från åtta kommuner. Regionens dricksvatten kommer från Mälaren och en reservvattentäkt finns vid Bornsjön utanför Norsborg. Inom ramen för verksamheten ingår även vattenvård och sjörestaurering inom Stockholm och Huddinge och i samarbete med andra berörda kommuner.

Det nya dricksvattendirektivet träder ikraft 2026 vilket ställer högre krav på rening av dricksvattnet. För Stockholm Vatten och Avfall är PFAS¹ den enskilt största utmaningen då bakgrundshalterna ligger nära gränsvärdet och det runt Mälaren finns ett antal punktkällor. Med stor sannolikhet kommer ytterligare ett reningssteg att behöva införas för att nå kommande gränsvärden. Åtgärder kommer att behöva ske stegvis där första etappen blir att komplettera nuvarande filter med kol, vilket är effektivt men har höga driftkostnader. Nästa etapp blir att optimera placering av reningssteg i syfte att minska driftkostnaderna och miljöpåverkan vilket kräver betydligt längre tid för ombyggnation och större investeringar. Parallellt med att öka reningen krävs att punktkällor saneras och utsläppen minskar. Bolaget har utvecklat uppströmsarbetet för att skydda Mälarens vattentäkt i samverkan med Norrvatten. Ett fokus har varit att undersöka källor till PFAS i östra Mälarens vattenskyddsområde.

Samtidigt som ombyggnationer krävs för att uppfylla kommande lagkrav behövs stora insatser i både vattenverk och avloppsverk för att både säkra nuvarande anläggningar samt öka kapaciteten utifrån en ökad efterfrågan och förändrat samhällsklimat. Ökade insatser krävs både i form av underhåll och investeringar. Anläggningarna är gamla och precis som på ledningsnätssidan (se nedan) tidigare inriktning resulterat i en framtung underhållsplan.

Dricksvattendirektivet pekar även på vikten av uppströmsarbete kring vattentäkter såväl ordinarie- som reservvattentäkter. Bolaget kommer fortsatt att arbeta med utgångspunkt i den framtagna färdplanen för minskad tillskottsvattenpåverkan och bräddning, den innehåller aktiviteter kopplade till uppströmsarbete avseende bortkoppling av hårdgjorda ytor, dialog med grannkommuner för hur de kan minska tillskottsvattnet i det spillvatten som bolaget tar emot och behandlar samt dialog om möjligheterna till uppströmsarbete för både bolaget och tillsynsmyndigheter.

Bolaget äger och förvaltar Bornsjön och marken i tillrinningsområdet. Bornsjön är en särskilt viktigt täkt i regionen där bolagets strategi och förvaltningsplaner syftar till att skydda Bornsjön som vattentäkt genom att exempelvis minska tillförseln av näringsämnen till sjön, verka för ett starkt friluftsliv utan negativ påverkan på sjön samt information till närboende och besökare.

Ett nytt avloppsdirektiv är på remiss. Avloppsdirektivet väntas beslutas inom EU under 2023.

¹ PFAS eller högfluorerade ämnen är ett samlingsnamn för en stor och komplex ämnesgrupp på mer än 10000 identifierade ämnen

Den nya lagstiftningen förväntas få stor påverkan framförallt avseende reningskraven. Orsakerna är bland annat högre krav på läkemedelsrening och rening av miljöfarliga ämnen.

Sammantaget för båda dessa lagändringar är att implementeringstiden är väldigt kort med tanke på att det krävs omfattande ombyggnationer för att på ett effektivt sätt nå reningsresultaten. Implementeringen kommer utöver kostnader att kräva såväl personella resurser som tid. Bolaget samverkar i regionen med såväl kommuner, myndigheter och andra aktörer för att minska utsläpp men även kring reningsmetoder och strategier.

Det finns stora osäkerheter huruvida slamspridning på åkermark kommer att tillåtas eller inte. Bolagets bedömning är att nuvarande regelverk effektivt minskar risken för spridning av tungmetaller och andra för miljön skadliga ämnen samt att återföring av fosfor till markerna bidrar till ökad cirkularitet. Kontrollen på slammet är omfattande och bolaget arbetar kontinuerligt med att minska halterna av såväl metaller som andra ämnen i slammet.

Bolaget har under en tid fokuserat på att öka det förebyggande underhållet på anläggningarna (verk, reservoarer och ledningsnät) och bedömningen är att underhållsarbetet behöver intensifieras ytterligare då tidigare inriktning resulterat i en framtung underhållsplan. Fokus har tidigare legat på ett mer reaktivt underhåll där insatser genomförts vid behov. Bolagets bedömning är att det krävs ett utvecklat underhållsarbete utifrån de långsiktiga strategiska behoven.

Bolaget kommer under perioden att arbeta för en övergång till fjärravlästa vattenmätare hos våra kunder. Syftet är att få en bättre övervakning av distributionen samt att säkerställa våra dricksvattenbalanser. Det är en komplex insats som avser närmare 60 000 mätarplatser vilket bland annat kräver en fortsatt god samverkan med stadens arbete med IoT-plattformen.

Dagvattenfrågan är en komplex fråga både avseende huvudmannaskapet och skyfallshantering.

Skyfallsfrågan är en stadsövergripande utmaning både avseende ansvarsgränser, kommunikation och samverkan där bolaget är starkt involverat i arbetet i syfte att minska konsekvenserna av skyfall.

Bolaget samarbetar och samverkar med stadsbyggnads-, trafik- och exploateringskontoret närmare än tidigare. Frågorna om effektiva lösningar för att hantera både skyfall och dagvatten i staden står högt på agendan i alla projekt. Samarbetet fortsätter att utvecklas, gränsdragningar, gemensamma lösningar och finansiering diskuteras och utreds från fall till fall.

Finansieringsfrågan är ännu oklar, i nuläget finns inga överenskomna generella, övergripande principer att ha som grund för kostnadsfördelningen i respektive projekt när åtgärderna som utförs är avsedda att hantera både dagvatten och skyfall.

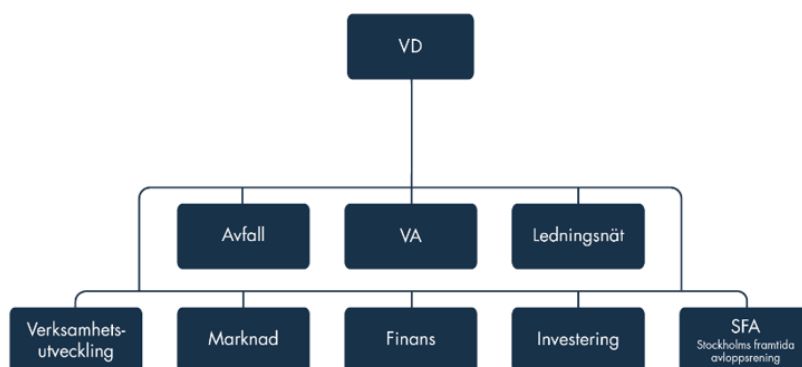
Från bolagets sida ses det som viktigt att bli involverade mycket tidigt i stadsbyggnadsprocessen för att kunna bidra till stadsövergripande effektiva lösningar. Bolaget tar tidigare initiativ och arbetar med remissvar på ett lite annorlunda sätt idag än tidigare i syfte att ge konkret input tidigt i processen om risker, visa på möjligheter med mera i olika utbyggnadsplaner.

2.3 Styr- och stödverksamhet

För att bolaget ska leverera sina huvuduppdrag med utgångspunkt i primärt miljöbalken samt vattentjänstlagen samt i enlighet med andra lagar och stadens krav förutsätts att bolaget har en väl genomtänkt styr- och stödverksamhet som bidrar till bolagets samlade uppdrag.

Styr- och stödverksamheten består av Finans, Marknad, Verksamhetsutveckling, Investering samt Stockholms framtida avloppsrening, SFA. Bolagets investeringsverksamhet kommenteras mer utförligt under rubriken Investeringar.

Fokus de närmaste åren kommer att ligga på en ökad samordning och att identifiera synergier mellan bolagets verksamheter för att effektivisera bolagets leveranser och möta de krav som ställs på bolaget. Bolaget är organiserat enligt nedan.

2.4 Ekonomisk utveckling

Stockholm Vatten och Avfall levererar varje dag i bolagets grunduppdrag genom att levererar dricksvatten, renar avloppsvatten och ansvarar för stadens avfallshantering. Det sker samtidigt som bolaget fortsätter planera, prioritera och investera för framtiden i nya respektive befintliga anläggningar och ledningsnät. Bolaget har således kostnader i en växande stad och med omvärldens ökade krav och förväntningar för löpande verksamheten och investeringar. Investeringar ger kapitalkostnader men även de större pågående projekten som färdigställs kräver ytterligare resurser såsom entreprenader, personal och kompetens etcetera. Bolagets ökade ansvar såsom förpackningsinsamling ger ökade kostnader under flerårsperioden.

Bolagets intäkter planeras för att täcka kollektivens självkostnader, inklusive räntor och avskrivningar, för att nå nollresultat över tid. Det innebär taxeökningar för att täcka drift- och kapitalkostnader under perioden, men även för att täcka för tre års förluster med negativ påverkan av kraftiga regn 2021, effekter av covid-19, inflation samt ränteutvecklingen. Intäktsökningen består huvudsakligen av taxe- och till viss del indexökningar för intäkter inom både vatten- och avloppsverksamheten och Avfallsverksamheten.

Driftkostnader och kapitalkostnader ökar under perioden, där räntekostnader är den enskilt största posten. Driftkostnaderna ökar under perioden främst genom högre entreprenadkostnader, dels hänförligt till avfallsverksamhetens nya ansvar för förpackningsinsamling from 2024 och dels senaste årets kostnadsökningar. Andra inflationsberoende kostnader som ökar under perioden är varor, material, kemikalier och energi, samt personalkostnader. Ökade kapitalkostnader är under perioden främst hänförligt till ökade räntekostnader med ökade räntenivåer och bolaget har genomsnittlig ränta om ca 3,0 procent i flerårsplanen.

Resultat efter kapitalkostnader för hela bolaget bedöms positivt från och med år 2024.

Bolaget noterar fortsatt negativa effekter av rådande läget i Europa och världen, såsom ökade räntenivåer och historisk hög inflation. Direkt och indirekt. Osäkerheten, den fortsatt snabba utvecklingen samt till kommande krav och ambitionshöjande uppdrag gör det extra utmanande för bolaget, att prognostisera på kort och lång sikt.

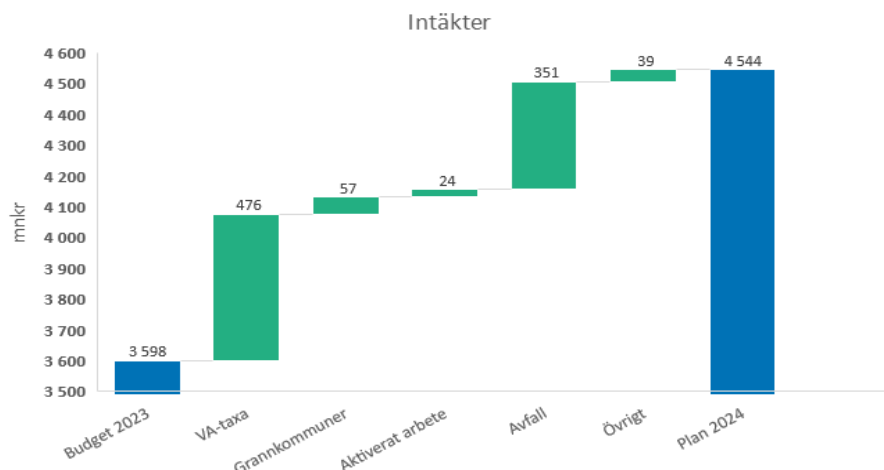
Resultat och balansräkning

Nedanstående bild illustrerar flerårsplanens resultaträkning för åren 2024-2026, samt innehåller även utfall 2022 och budget 2023. Investeringsstakten bedöms öka till och med 2026 för att sedan minska.

Flerårsplan 2024-2026 (mnkr)	2022 Utfall	2023 Budget	2024 Plan	2025 Plan	2026 Plan
Taxebaserade intäkter	2 400	2 866	3 582	3 908	4 198
Övriga intäkter	541	590	796	879	946
Summa externa intäkter	2 941	3 456	4 378	4 786	5 143
Aktiverat arbete	123	142	166	187	195
Summa intäkter	3 064	3 598	4 544	4 974	5 339
Varor/Material/Kemikalier	-131	-136	-176	-187	-198
Entreprenadkostnader	-964	-1 103	-1 366	-1 442	-1 505
Fastighets- och lokalkostnader	-123	-118	-158	-193	-202
IT-kostnader	-76	-88	-95	-96	-97
Energikostnader	-126	-188	-216	-242	-255
Skadeståndskostnader	-82	-15	-30	-30	-30
Konsultarvoden	-122	-149	-152	-140	-135
Inhyrd personal	-49	-48	-27	-29	-26
Personalkostnader	-589	-680	-773	-825	-852
Övriga externa kostnader	-220	-199	-258	-268	-273
Summa driftkostnader	-2 482	-2 724	-3 251	-3 454	-3 572
Driftresultat	582	874	1 293	1 520	1 767
Avskrivningar/Rearesultat	-531	-633	-640	-695	-811
Finansnetto	-136	-378	-620	-692	-837
Summa kapitalkostnader	-667	-1 011	-1 260	-1 387	-1 648
Resultat efter kapitalkostnader	-85	-137	33	133	119
Investeringar	3 900	4 250	5 100	5 500	5 400

Intäkter 2024 – 2026

Stockholm Vatten och Avfall planerar i flerårsplanen för intäkter för att nå nollresultat över tid. Det innebär taxeökningar under perioden, först och främst gällande taxor 2024, för att sedan ligga i linje tidigare taxeutvecklingen. Nedanstående bild visar huvudsakliga förändringar mellan flerårsplan 2024 och budget 2023.

Stockholm Vatten och Avfalls intäkter är 4 544 miljoner kronor i flerårsplanen för 2024, att jämföra med 3 598 miljoner kronor i budget 2023, vilket är en ökning med 946 miljoner kronor, 26 procent. Ökningen är främst hänförlig till ökade taxor för Vatten och Avlopp och Avfall.

Den årliga taxehöjningen för VA (vatten och avlopp) föreslås till 25 procent för 2024, och för kommande år något lägre med 7 procent för 2025 samt 7 procent för 2026 vilket är i linje med den taxeutvecklingen bolaget hade innan 2023. Beräknad befolkningstillväxt är i planen 0,75 procent för brukningsavgifterna. VA-taxan ökar med 476 miljoner kronor jämfört med budget 2023, varav ca 459 miljoner kronor genom taxeökning om 25 procent och i övrigt genom ökad försäljningsvolym.

Intäkter från affärer med grannkommunerna följer avtal och ger för 2024 en ökning om 20 procent för vatten och 19 procent för avlopp, och för kommande år något lägre i snitt för hela grannkommunsaffären med 15 procent för 2025 och 12 procent för 2026. Intäkter från grannkommuner ökar med 57 miljoner kronor jämfört med budget 2023, varav 28 miljoner kronor från vatten och 29 miljoner kronor från avlopp främst tack vare högre index.

Den totala förändringen för taxekollektivet Avfall, inklusive den nya förpackningsinsamlingen, föreslås till 24 procent för 2024, 11 procent för 2025 samt 7 procent för 2026.

Avfallverksamhetens intäkter ökar totalt med 352 miljoner kronor jämfört med budget 2023, varav taxebaserade intäkter med 182 miljoner kronor avseende hushållsavfall samt 43 miljoner kronor avseende förpackningsavfall. Taxeökningen för förpackningsavfallet motsvarar ca 4 procent av totala ökningen enligt ovan. Vidare tillförs en intäkt från Naturvårdsverket om 127 miljoner kronor avseende ersättning för insamling av förpackningsavfall, ett nytt kommunalt ansvar från och med årsskiftet 2024. Det nya insamlingsansvaret för förpackningar samt konsekvenser av Naturvårdsverkets ersättningsmodell kommenteras mer utförligt under rubriken *Avfallsverksamheten*.

Aktiverat arbete utgörs av den tid som anställd personal lägger på investeringsprojekt, och ökar i takt med att investeringsvolymen. Ökningen av aktiverat arbete om 24 miljoner kronor jämfört

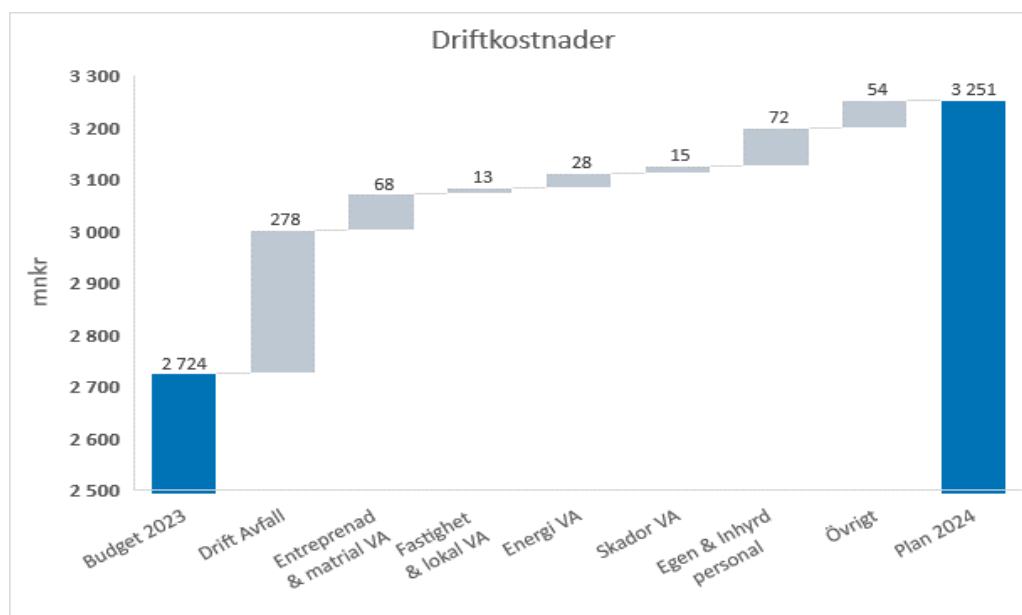
med budget 2023 beror på fler nedlagda timmar i investeringsprojekt, vars omfattning ökar samt en om klassificering från drift till investering av systemhandlingskostnader.

Övrigt som är 39 miljoner kronor högre jämfört med budget 2023 inkluderar främst intäkter från ledningsflyttar, anslutningsavgifter, rågas försäljning och ökar främst på grund av taxe- och index höjningar.

Driftkostnader 2024, i jämförelse med budget 2023

Driftkostnaderna i koncernen är 3 251 miljoner kronor i flerårsplanen för 2024 att jämföra med budget för 2023 är 2 724 miljoner kronor, vilket är en ökning med 527 miljoner kronor, 19 procent. Ökningen beror främst på ökade entreprenadkostnader och andra inflationspåverkade kostnader för både VA och Avfall samt personal med förstärkningarna i linje med bolagets strategiska plan.

Nedanstående bild visar huvudsakliga förändringar mellan flerårsplan 2024 och budget 2023.

Avfallsverksamhetens entreprenadkostnader ökar med 278 miljoner kronor främst hänförligt till det nya ansvaret för förpackningsinsamling from 2024 med 170 miljoner kronor. Ökade kostnader hänförligt till index i avtal motsvarar cirka 55 miljoner kronor. Övriga driftkostnader inom Avfall ökar med 43 miljoner kronor, främst på grund nytt förbränningsavtal med högre kostnader för utsläppsrätter men lägre förbränningsskatt.

Entreprenadkostnaderna inom VA, inklusive varor, material och kemikalier, ökar med netto 68 miljoner kronor. Ökningen beror främst på högre pris och indexhöjningar på kemikalier och omhändertagande av slam med 37 miljoner kronor. Sanering av sjöbotten i Bromma-Mälaren efter ett tidigare avloppshaveri står för 35 miljoner kronor av ökningen, vilket är 50 procent av totalt 70 miljoner kronor där 35 miljoner kronor kommer belasta 2023 i kommande prognos. I planen för 2024 ligger kostnadsökning om 14 procent för avloppsreningen hos Syvab, vilket motsvarar ca 14 miljoner kronor.

Fastighet- och lokalkostnader inom Vatten och avlopp ökar med 13 miljoner kronor på grund av

högre index men också utökat behov av klottersanering och underhåll. Kostnader för underhållet är ca 40 mnkr år 2024.

Energikostnaderna inom vatten och avlopp förväntas öka med 28 miljoner kronor, främst beroende på prisökning på el men även marginellt på grund av högre volymer. Bolagets arbete med energieffektiviseringar beskrivs mer utförligt i avsnitt *Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring*.

Skadekostnaderna förväntas öka med 15 miljoner kronor, främst beroende på prognostisering av risk på större oförväntade skador.

Personal kostnader, inklusive inhyrd personal, ökar med 72 miljoner kronor hänförligt till personalförstärkningarna och tillsättning av vakanta tjänster i verksamheten, vilket motsvarar 41 miljoner kronor till 2024. Kostnad för inhyrd personal minskar i takt med att vakanta tjänster tillsätts. Utöver förstärkning estimeras en årlig löneökning, vilket motsvarar 31 miljoner kronor.

Kostnader för att bolaget sköter dagvatten anläggningar för Trafikkontoret ger ingen resultateffekt då bolaget får täckning för sina drift- och kapitalkostnader.

Övrigt som är 54 miljoner kronor högre jämfört med budget 2023 inkluderar främst ökade kostnader avhjälpande och förebyggande underhåll, ökade reparations- och underhållskostnader på bolagets ledningsnät, hyror främst på grund av index- och prishöjningar till följd av rådande marknadsläge.

Driftkostnader 2024-2026

Driftkostnaderna ökar under perioden främst hänförligt till ökade entreprenad- och materialkostnader för verksamheterna inom vatten och avlopp samt avfall.

Största enskilda ökningen av driftkostnaderna är hänförligt till avfall med nya förpackningsinsamlingen, nya anläggningen Resursutvinning Stockholm (RUS) som tas i drift 2024 samt index på befintliga avtal.

Inom vatten och avloppsverksamheten är förklaringen till högre entreprenad- och materialkostnader fortsatt högre index på bolagets befintliga avtal samt högre priser på främst kemikalier. Fortsatt driftsättning av nya biolinjer i Henriksdals reningsverk (6 samt 7) ger också ökade kostnader. Flerårsplanen innehåller extraordinära insatser som exempelvis sanering av sjöbotten i Bromma-Mälaren efter ett tidigare avloppshaveri.

Energikostnaderna ökar under perioden främst på grund av högre elpriser, dock estimeras en utplaning av elpriserna under perioden, samt att nya biolinjerna tas i drift.

Fastighet- och lokalkostnader ökar för exempelvis hyror, hyra slamlager samt effekt av inflation på reparation och underhåll mm.

Bolaget bedömer att skadekostnaderna per år kommer att öka jämfört med tidigare prognoser, främst beroende på risk för större oförväntade skador baserat historiskt utfall.

Personalförstärkning och tillsättning av vakanser planeras och inhyrd personal fasas ut i samband med vakanser tillsätts. Konsultkostnaderna minskar, huvudsakligen beroende på färre konsulter inom investeringsverksamheten (SFV samt projektberedning exploateringar) och för större övriga utredningar. Bolaget kommer att ha ett fortsatt fokus på konsultkostnader för att minimera dessa. Det görs genom att löpande värdera behovet. Konsulttjänster nyttjas primärt för kortare utredningar som kräver särskild kompetens, när tiden är för kort för rekrytering och

verksamheten måste säkras eller när marknaden inte kan erbjuda den kompetens som verksamhetens behov kräver.

Personalförstärkningar och tillsättning av vakanta tjänster sker inom flera områden i bolaget. För att nämna några så krävs ytterligare resurser för underhåll och drift inom avloppsrening, samt för att kunna arbeta parallellt i de gamla och nya reningsverken då nya processer relaterade till Stockholms framtida avloppsrening, SFA startar. Inom vattenverksamheten ökas resurser för att möta kommande reningskrav och utveckling av anläggningarna. Ökat behov av personal i avfallsverksamheten i samband med driftsättning av Resursutvinning Stockholm samt tillkommande insamlingsansvar för förpackningsmaterial, vilket också innebär ökat behov inom kundtjänst och kommunikation. Inom investeringsverksamheten återfinns personalförstärkning huvudsakligen till följd av projekten för Stockholms framtida vattenförsörjning, förbättrad projektstyrning samt den ökade investeringsvolymen. Ytterligare förstärkningar görs efter ökade krav inom säkerhet, arbetsmiljö, till följd av ökade krav inom dessa områden liksom för dokumentation, inköp, ekonomisk uppföljning, kundomhändertagande samt digitalisering.

Kapitalkostnader 2024-2026

Bolaget investerar och planerar att investera i nya respektive befintliga anläggningar, vilka ger bättre förutsättningar för framtiden. Investeringar har som följd ökade kapitalkostnader, det vill säga avskrivningar och räntekostnader.

Flerårsplan 2024-2026 (mnkr)	2022 Utfall	2023 Budget	2024 Plan	2025 Plan	2026 Plan
Avskrivningar/Rearesultat	-531	-633	-640	-695	-811
Finansnetto	-136	-378	-620	-692	-837
Summa kapitalkostnader	-667	-1 011	-1 260	-1 387	-1 648

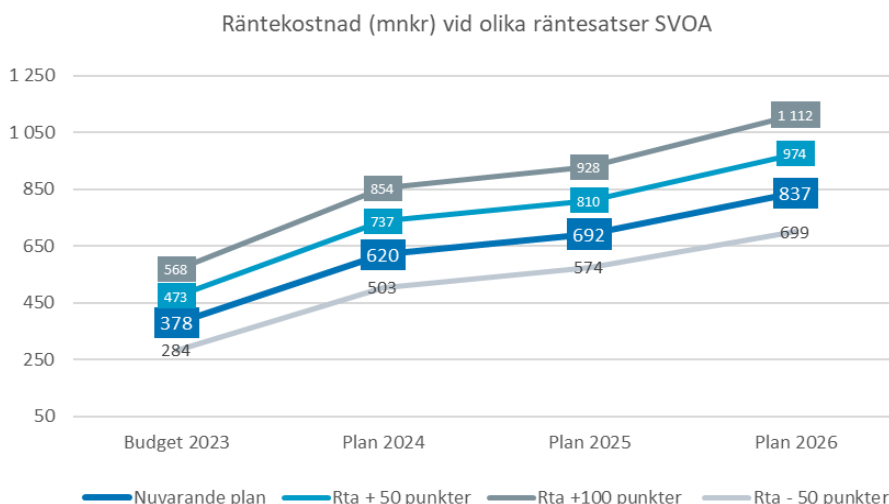
Flerårsplanens avskrivningar bygger på befintliga anläggningar med fastställda avskrivningsplaner, men även på antaganden om belopp och tidpunkt då anläggningar kommer att vara färdiga att tas i drift och därmed börjar skrivas av. I avskrivningsbeloppet ingår även kostnader för planerade utrangering av anläggningar, vilka främst återfinns inom avloppsverksamheten.

Avskrivningskostnaderna beräknas öka från 531 miljoner kronor 2022 till 811 miljoner kronor 2026, vilket är en ökning på 280 miljoner kronor. Ökningen är hänförligt till att anläggningar om cirka 14 miljarder förväntas aktiveras successivt under perioden, vilket ökar avskrivningsunderlaget från dagens 19 miljarder till 33 miljarder kronor. De största projekt som kommer aktiveras under perioden är SFA samt reinvesteringar relaterat till SFA 5,3 miljarder kronor (varav 4,7 miljard kronor 2025-2026), Resursutvinning Stockholm (HSMA) 1,0 miljard kronor, Årstafältet 1,2 miljarder kronor, stora projekt inom SFV programmet 1,3 miljarder kronor samt Slussen 0,6 miljarder kronor. Utöver nämnda stora projekt finns många medelstora projekt inom verksamheten som kommer färdigställas under perioden.

Bolagets finansnetto består huvudsakligen av kostnadsränta på koncernskulden gentemot Stockholms stad. All upplåning sker hos stadens internbank, som även estimerar framtida räntenivåer, som i sin tur har genomsnittlig bindningstid om cirka 1,7 år (duration) med ca 40 procent rörligt. Viss variation över tid. Stadens räntesatser under perioden ökar från 0,83 procent i utfall för 2022 till 3,04 procent 2026. Framtida räntesatser är för närvarande extra svåra att förutspå men bolaget utgår från stadens ränteprognos som kompletteras med viss riskpremie. Detta resulterar i en genomsnittlig räntesats om cirka 3 procent för åren 2024-

2026. Bolagets skuld som påverkar räntan i resultaträkning uppgick vid utgången av 2022 till 17 miljarder kronor och beräknas öka till knappt 30 miljarder kronor 2026. Utifrån ökad räntesats och ökad skuld beräknas räntekostnaden öka från 136 miljoner kronor 2022 till 837 miljoner kronor 2026.

Av nedanstående tabell framgår hur räntekostnaden ändras om räntan ökar 0,5 respektive 1 procentenhet jämfört med det som estimeras.

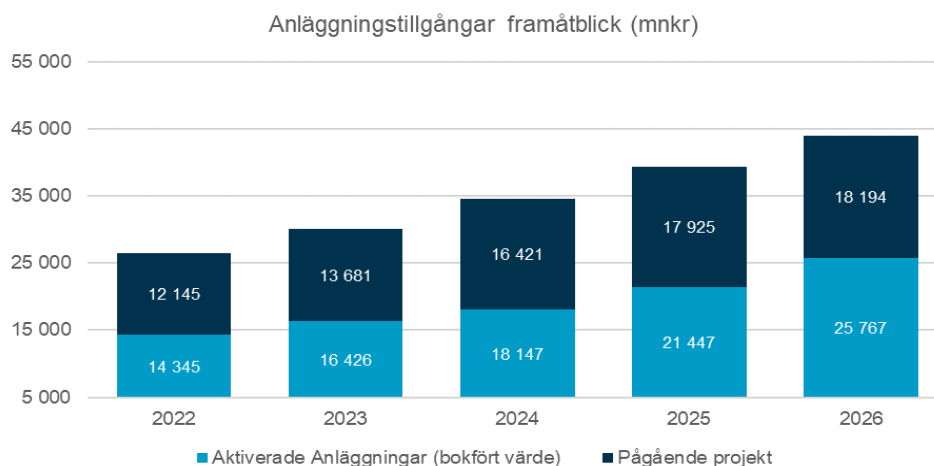
Balansräkning 2024-2026

Bolagets totala tillgångar, anläggnings- och omsättningstillgångar, uppgick vid utgången av 2022 till 27 miljarder kronor. Vid slutet av 2026 kommer tillgångarna uppgå till 47 miljarder kronor, en ökning om knappt 20 miljarder kronor.

SVOA mnkr	Utfall 2022	Budget 2023	FÅ 2024	FÅ 2025	FÅ 2026
Anläggningstillgångar	26 490	30 447	34 567	39 372	43 961
Omsättningstillgångar	1 000	915	1 787	2 275	3 116
Totala tillgångar	27 490	31 362	36 354	41 647	47 077

Anläggningstillgångarna består av aktiverade anläggningstillgångar plus pågående projekt. Aktiverade anläggningstillgångar är anläggningar som börjat nyttjats (avskrivning sker) medan pågående projekt är utgifter där anläggningen ännu inte är färdig.

När bolaget prognostiserar framtida aktiverade anläggningstillgångar är utgångspunkten vad bolaget har idag, lägger till vad bolaget ska aktivera och drar bort beräknade avskrivningar. För pågående projekt utgår bolaget ifrån dagens investeringsnivå och drar bort det som aktiveras. Det finns osäkerhet i dessa prognoser vilket är relaterade till eventuella förseningar i framtida projekt, totalprognos för framtida projekt och avskrivningstid för framtida tillgångar.

2.4.1 Investeringar

Investeringsvolymer för Stockholm Vatten och Avfall förväntas vara i nivå 5-5,5 miljarder kronor per år under åren 2024-2026 för att därefter minska under 2027-2028, då SFA-projektet börjar gå mot sitt slut. Det är en generell höjning av investeringsvolymer med närmare 1 miljard kronor per år jämfört utfall 2022 och budget 2023.

Till största del förklaras den generella ökningen av att bolagets stora investeringsprogram SFA och SFV planeras ha många delprojekt i genomförandefas, samt att entreprenaderna för Mästatunneln och Nya Östbergatunneln pågår samtidigt.

Investeringsvolymer för exploateringsprojekt, inklusive infrastrukturprojekt, ökar jämfört budget 2023. Bolagets bedömning i samband med budgetarbetet för 2023, och kommande år, var att investeringsvolymer för exploateringsprojekt skulle vara lägre än tidigare med anledning av rådande marknadsläge, och budget 2023 skruvades ned något jämfört tidigare utfall. Det finns dock i nuläget inga tydliga signaler som indikerar inbromsning, bolaget gör därför den samlade bedömningen att investeringsvolymer för exploateringsprojekt i flerårsplanen ligger i nivå och till och med aningen över utfallet för 2021 och 2022. Detta förklaras delvis av den generellt högre kostnadsnivå som råder i nuläget, men utöver det får osäkerheten sägas vara relativt stor om hur investeringstakten för bostadsprojekt utvecklar sig under flerårsperioden och vilken inverkan det får på bolagets flerårsprognos.

En annan osäkerhetsfaktor i flerårsplanen är hur tillståndsprocesserna för bland annat ledningsnätprojekten inom SFV²-programmet framskrider. I planen har tagits höjd för viss tröghet och överklaganden i processerna, men risken att någon tillstånds- och rådighetsprocess blir utdragen i tid finns och kan komma att påverka planen.

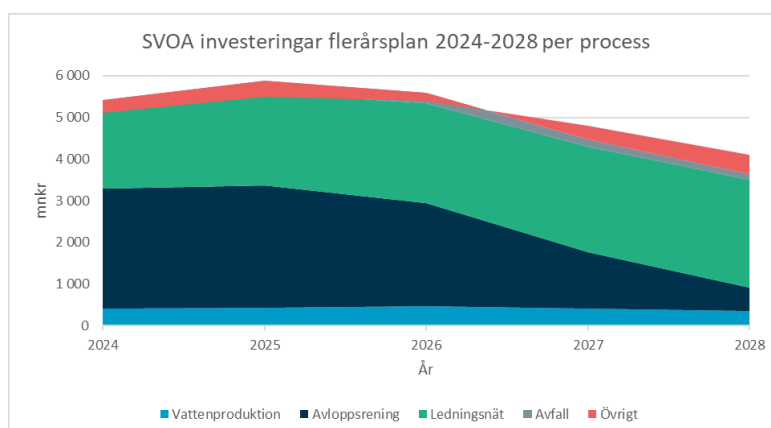
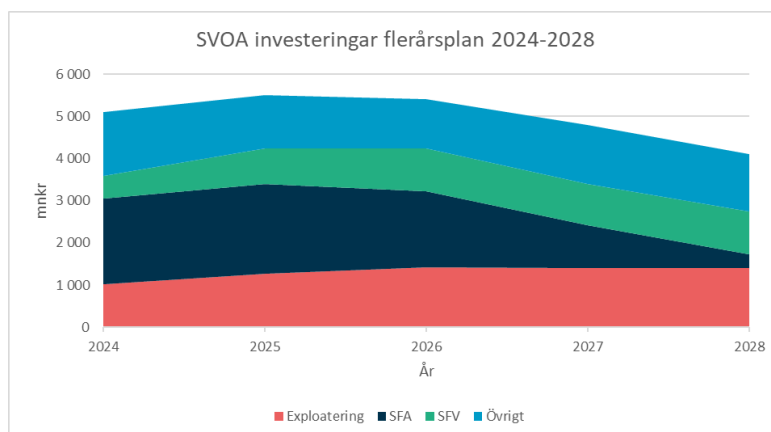
Nedanstående bild illustrerar flerårsplanens investeringar för åren 2024-2026 med utblick 2028, samt innehåller utfall 2022 och budget 2023. Investeringsvolymer för 2024 är cirka 350 miljoner kronor högre än i den förra flerårsplanen. Förändringen förklaras huvudsakligen av höjd prognos för SFA-projektet, övriga förändringar bestående av höjd generell kostnadsnivå och tidsförskjutningar tar ut varandra vid överblick av portföljen i sin helhet.

Kostnadsnivåerna för investeringsprojekten bedöms ligga generellt högre idag än vid förra flerårsplanen, drivet av marknadsläget och prisökningarna på vissa material. Ökningen för

² SFV: Stockholms framtida vattenförsörjning

enskilda projekt kan ligga i spannet 10-30 procent, analys pågår av effekterna på portföljen i stort. Notera att bolaget inte gör bedömningar inklusive framtida index.

Flerårsplan 2024-2026 (mnkr)	2022 Utfall	2023 Budget	2024 Plan	2025 Plan	2026 Plan	2027 Plan	2028 Plan
Stockholms framtida avloppsrening – SFA	1 369	1 661	2 034	2 142	1 794	1 022	328
Stockholms framtida vattenförsörjning - SFV	393	403	530	845	1 015	975	1 006
Avfallsverksamheten	185	385	247	151	149	70	50
Avloppsrening	348	675	863	810	672	347	221
Vattenproduktion	58	129	151	157	135	119	96
Ledningsnätet inkl tunnlar	393	609	567	515	409	536	532
Ledningsnät - exploateringsprojekt	1 107	624	976	1 130	1 306	1 293	1 328
Avfall - exploateringsområden	22	79	42	131	119	110	82
Övriga investeringar	25	21	32	27	23	23	22
Summa inkl SFA	3 900	4 587	5 441	5 907	5 622	4 494	3 664
Generellt VA		-337	-341	-407	-222	306	436
Summa inkl SFA och generell justering	3 900	4 250	5 100	5 500	5 400	4 800	4 100
Andel projekt med genomförandebeslut		77%	64%	50%	42%	33%	19%
Andel projekt med inriktningsbeslut		11%	18%	28%	31%	28%	34%
Inkomster i Exploateringar - Ledningsnät	-317	-171	-244	-282	-326	-323	-333
Inkomster i Exploateringar - Avfall	0	0	0	-44	-116	-142	-119

Stockholms framtida avloppsrening – SFA

För att kunna rena allt avloppsvatten i framtiden utvecklas Henriksdals reningsverk till ett av världens mest moderna. Satsningen innebär också att vattnet i Mälaren blir ännu renare, att utsläppen i Östersjön minskar och att transporter av avloppsslam genom bostadsområden försvinner.

Budget för SFA-projektet är fastställd till 9,2 miljarder kronor, i prisnivå september 2016. De ekonomiska analyserna som gjorts visar att projektets slutprognos ligger högre, arbetet med att analysera och beskriva underliggande faktorer pågår. Beredning av underlag för reviderat genomförandebeslut pågår och planeras gå upp för beslut i Kommunfullmäktige under året och dessförinnan till styrelsen för beslut.

Sedan hösten 2021 pågår ombyggnation av biolinjerna 6-7, med planerad driftsättning under 2025. Därefter tar ombyggnationen av biolinje 4-5 vid. Byggnadsarbeten och installationsarbeten för den nya slamanläggningen pågår, planerat att vara klart under år 2026. Arbeten med renovering av Røtkammare pågår och de 7 kamrarna renoveras i serie fram till år 2029.

I Sickla färdigställs bergarbeten under 2023 och de nyligen startades bygg- och installationsarbetena kommer ske parallellt. Del av anläggningen kommer att driftsättas i början av 2027 för att möjliggöra inkoppling av delflöde som idag går till Syvab. Sicklaanläggningen som helhet planeras att driftsättas under år 2029.

Byggandet av tunneln som ska överleda avloppsvattnet från Bromma består av två delar och inleddes våren 2020 med de första sprängningarna. Brommatunnelns bergarbeten kommer att vara klara tredje kvartalet 2024, betongarbeten i andra kvartalet 2026. Söderortstunnelns bergarbeten beräknas vara klara första kvartalet 2025 och byggarbeten i övrigt klara tredje kvartalet 2026. Mälarpassagens bergarbeten beräknas vara klara till första kvartalet 2025 medan installationer pågår till första kvartalet 2027.

Stockholms framtida vattenförsörjning – SFV

Flera av bolagets projekt inom programmet SFV går under perioden in i genomförandefas och investeringsvolymen för vattenverk och ledningsnät ökar. I flerårsplanen 2024-2028 ingår SFV-investeringar till ett totalt värde om 4,4 miljarder kronor fördelat över de fem åren.

SFV - Vattenproduktion

SFV-projekt inom vattenproduktion ingår i flerårsplanen med cirka 1,4 miljarder kronor. Etapperna för utbyggnad av vattenproduktionen fortsätter enligt plan. I SFV etapp 1, som innebär en kapacitetshöjning med ca 1800m³/h och förbättrad driftsäkerhet för Lovö vattenverk, har man kommit ungefär halvvägs i och med att en processlinje med kolfilter och UV-anläggning (UV4) färdigställts och driftsättningsperiod av kolfilter pågår. I projekt Nya ställverk Lovö har själva byggnaderna kommit upp och färdigställandet av ställverken har startats upp. Inkopplingen i och mot anläggningen ligger med i flerårsplanen framåt (50 miljoner kronor). Sista steget i etappen blir sedan att installera UV6, vilket kan genomföras när nya ställverken är fullt driftsatta.

SFV Etapp 2, som innebär en kapacitetshöjning med cirka 2600m³/h och förbättrad driftsäkerhet för Norsborgs vattenverk har påbörjats i och med ombyggnationen av snabbfiltersteg Västra verket, som har kommit en bra bit på vägen och planeras kunna avslutas

under 2024. Nya Långsamfilter Norsborg tar vid, projektering pågår och färdigställandet planeras i dagsläget till 2027 (cirka 500 miljoner kronor åren 2024-2027). Ombyggnationer av råvattenpumpverket projekteras och förberedande arbeten pågår för fullt för att enligt plan kunna färdigställas under 2024. Sista delen av etappen gällande ny kompletterande intagsledning och ombyggnation av dricksvattenpumpverk Västra projekteras under perioden men genomförandet ligger längre fram i tiden.

SFV Etapp 3 Lovö södra, ett nytt tredje vattenverk, planeras att börja projekteras under slutet av femårsperioden.

SFV - Ledningsnät inklusive reservoarer

Inom SFV-programmet planeras under perioden omfattande renoveringar samt ny- och ombyggnationer på huvudledningsnät samt vattenreservoarer. SFV-projekt på ledningsnätet ingår i flerårsplanen med cirka 3 miljarder kronor, varav cirka 1,3 miljarder avser renovering och ombyggnation av vattenreservoarer. SVOA äger 11 dricksvattenreservoarer i Stockholm och Huddinge som behöver renoveras. Ugglevikens reservoar behöver bli högre och få större volym, Trekanten renoveras och anpassas för ökade flöden. Tensta renoveras och byggs ut med en ny volym. Reservoarerna i Uggleviken och Tensta har inriktningsbeslut, Trekanten har genomförandebeslut. SFV-investeringarna för ledningsnätet inkluderar exempelvis utökning med förstärkning av matningen till Trekantens reservoar genom en tredje ledning från Lovö vattenverk, en fjärde ledning från Norsborgs vattenverk och vidare till Trekantens reservoar, liksom sträckor mellan Talldalen och Tallkrogens reservoar. Detta motsvarar mycket långa sträckor av huvudvattenledningar som byggs, främst genom schaktning.

SFV-L Norsborgs vattenverk – Alby

De tre befintliga, utgående huvudvattenledningarna från Norsborgs vattenverk behöver kompletteras med en fjärde ledning för att möta framtidens vattenförbrukningsprognos. Projektet har ett inriktningsbeslut och planeras gå upp för genomförandebeslut i Kommunfullmäktige i slutet av 2023, och beräknas innebära en investering om ca 620 miljoner kronor i dagens penningvärde under flerårsperioden.

SFV-L Jeriko-Långsjön

Projektet avser dubbling av en huvudledningssträcka för att stärka leveranssäkerheten i huvudvattennätet. Projektet har ett inriktningsbeslut och planeras gå upp för genomförandebeslut i Kommunfullmäktige i senare delen av 2023. Projektet beräknas innebära en investering om ca 370 miljoner kronor i dagens penningvärde under flerårsperioden och vara klart under 2027.

Projektet byter under våren 2023 ut organisation och leverantör för projektering och tillståndsarbete i syfte att optimera systemhandlingen och uppnå en mindre omfattande omgivningspåverkan. Optimeringsarbetet innebär en viss tidsförlängning av projekteringstiden och kan komma medföra förändringar i projektets omfattning, ledningens sträckning samt projektets tidplan.

För projektets genomförande krävs tillstånd och/eller anmälan om vattenverksamhet samt ett antal dispenser kopplade till miljöpåverkan. Även ett flertal ledningsrätter kommer behöva sökas för att erhålla rådighet för den planerade ledningen. Den samlade bilden innebär att risken är stor att någon av ovanstående tillstånds- och rådighetsprocesser blir utdragna i tid och kan komma påverka tidplanen på betydande nivå.

Projektet bedömer att antalet berörda intressenter direkt och indirekt är omfattande och risk för opinion mot projektet är överhängande. Projektet kommer behöva jobba proaktivt med informationsinsatser för att minimera denna risk.

SFV- L Lovö vattenverk – Drottningholmssundet

De två befintliga, utgående huvudvattenledningarna från Lovö vattenverk behöver kompletteras med en tredje ledning för att säkra leveranser, öka kapaciteten och möjliggöra renovering av befintliga ledningar. Projektet har ett inriktningsbeslut och planeras gå upp för genomförandebeslut i Kommunfullmäktige i början av 2024. Projektet beräknas innebära en investering om ca 405 mnkr totalt, varav en stor del infaller under flerårsperioden. Projektet beräknas klart 2030 enligt nuvarande tidplan, men bolaget ser en stor risk i att de tillstånd som projektet behöver överklagas vilket skulle dra ut tidplanen.

Bolagets övriga prioriterade investeringar

Avfallsverksamheten

Avfallsbolaget ska skapa effektiva lösningar för omhändertagandet av avfall samt verka för ökad andel återbruk och återvinning i staden. För att uppnå nivån om 75 procents insamling av tillgängligt matavfall för biologisk behandling byggs en ny anläggning i Högdalen för utsortering av matavfall, plast och metall. Bolaget investerar cirka 950 miljoner kronor i anläggningen i 2020 års penningvärde, varav cirka 177 miljoner kronor under 2024. Planerad driftsättning av anläggningen är enligt tidplan 2024, kvartal 3. I samband med anläggningens uppförande utreder bolaget installation av solceller för att öka den egna energiproduktionen och bidra till stadens mål att främja förnyelsebar elproduktion.

Två av stadens återvinningscentraler (ÅVC Sätra och ÅVC Lövsta) har korta markupplåtelse med osäkerheter kring framtida drift. Markåtkomst för stadens återvinningscentraler är en för bolaget prioriterad fråga. Med anledning av Stockholm Exergis planerade kraftvärmeverk i Lövsta beräknas ÅVC Lövsta få en ny lokalisering. Detta medför investeringar för SVOA om 191 miljoner kronor under åren 2024-2027, varav saneringskostnader på 30 miljoner kronor förväntas bekostas av exploateringskontoret. Mark- och miljödomstolen har dock nekat Stockholm Exergi tillstånd till anläggande av kraftvärmeverket, beroende av hur den fortsatta tillståndprocessen utvecklas påverkas tidplanen för uppförandet av anläggningen. Avseende ÅVC Sätra har bolaget identifierat en möjlig ny lokalisering vilket ger en investering om ca 100 miljoner kronor under åren 2024-2026. Sulfidhaltigt berg har identifierats i området vilket kan komma att påverka projektbudgeten.

Bolaget planerar under 2024-2026 att utveckla ÅVC Östberga med ny återbruksdel vilket motsvarar en investering om cirka 50 miljoner kronor. Användningen av tillkommande mark vid ÅVC Vantör utreds för närvarande. Ett användningsområde som utreds är en ny och ökad lösning för mottagning av trädgårdsavfall. En alternativ användning av området som utreds avser hantering av omlastning av material, något som ytterligare aktualiserats i och med det tillkommande ansvaret för insamling av förpackningsmaterial (30-80 miljoner kronor beroende på utfall av utredning).

Avloppsrening

Utöver SFA-projektet planeras och genomförs inom avloppsrening ytterligare åtgärder under perioden, såsom renovering och förbättring av den organiska mottagningen på Henriksdals reningsverk. Det gamla utloppet (idag ett bräddutlopp) ska renoveras, prognosen för projektet är ca 100 miljoner kronor. Under 2028 påbörjas renoveringen av den första av tre försedimenteringsbassänger och renoveringen kommer att pågå under fyra år. Beslut är taget att avveckla Valsta slamlager och därmed har den posten i investeringsplanen utgått. Mindre

investeringar kommer att förekomma för Bromma reningsverk under perioden fram till nedläggningen 2026-2028, med fokus på tillgänglighet, arbetsmiljö, brand och säkerhet. Bromma reningsverk har inga investeringar inlagda efter 2025 med tanke på nedläggningen och den korta avskrivningstiden.

Vattenproduktion

Investeringar utanför SFV-programmet som behöver göras på de två befintliga vattenverken och vid anläggningar runt reservvattentäkten Bornsjön uppgår till 100-150 miljoner kronor per år under perioden.

Förutom mindre löpande investeringar rör det sig om åtgärder på elkraftssystemen på de båda vattenverken som är ålderstigna med gamla installationer och el-centraler från i vissa fall 50- och 60-talet. Det rör sig även om belysningsarmaturer av den gamla lysrörsmodellen som byts ut mot moderna LED-armaturer med smart styrning för att energieffektivisera driften. Dessa investeringar innebär relativt stora energibesparingar jämfört med dagens utrustning. Processmässigt ses även en rad olika delar över: procesavlopp Lovö och UV-anläggningar på både Östra och Västra Norsborg där anläggningarnas kapacitet för UV-absorbans förbättras är några exempel på viktiga investeringar under perioden.

Ledningsnätet inklusive tunnlar

Åtgärder i ledningsnätet för år 2024-2028 riktas fortsatt mot att möta det ökade behovet av vatten- och avloppstjänster som uppstår i samband med att Stockholmsregionen växer och utvecklas, hantering och rening av dagvatten men också för att möta miljö- och hälsokrav relaterade till ledningsnätet.

Under perioden kommer ett flertal åtgärder i huvudavloppssystemet för avledningssäkerhet och kapacitetsökning att genomföras, bland annat på Enskedefältet där problem med källaröversvämningar är omfattande vid större nederbördsmängder. Totalt under perioden planeras för åtgärder på huvudavloppsnätet i storleksordningen 400-500 miljoner kronor.

Ett av de största projekten som genomförs under perioden är Mässtunneln, med en totalprognos i dagsläget om cirka 1,0 miljarder kronor och som förväntas färdigställas under femårsperioden. Tunneln syftar till att avlasta spillvatten och bygga bort bräddpunkter från befintligt avloppssystem inom Mästadens, så att området kan bebyggas utan risk för källaröversvämningar. Även Nya Östbergatunneln byggs under perioden, med en totalprognos för åren 2024-2028 på cirka 350 miljoner kronor. Nya Östbergatunneln syftar till att avlasta Henriksdals reningsverk från dagvatten, frigöra bräddvattenkapacitet i befintlig brädd- och dagvattentunnel från Sicklaanläggningen samt öka kapaciteten för avledning av dagvatten.

Lokala åtgärdsprogram (LÅP) för god vattenstatus har resulterat i ett 80-tal förslag till anläggningar för dagvattenrening som Stockholm Vatten och Avfall föreslår svara för. Ett antal definierade åtgärder pågår och påbörjas under femårsperioden, däribland Magelungsdiket dagvattenreningsanläggning, Dagvattendamm Grimstafältet, Reningsåtgärder Trehörningen samt Tenstadalens dagvattenpark. Totalt under perioden ingår LÅP-åtgärder till ett värde av ca 500 miljoner kronor.

Ett stort antal av de pumpstationer som idag finns på ledningsnätet är i varierande grad i behov av renovering. Utredningar pågår och bolaget ser behov av att under flerårsperioden investera ca 100 miljoner kronor i befintliga pumpstationer.

Exploateringsprojekt

VA-investeringar kopplade till exploateringsprojekt och infrastrukturprojekt i Stockholm och Huddinge utgör en väsentlig del av bolagets investeringsvolym 2024-2028. Totalt uppgår dessa

investeringar till cirka 6,0 miljarder kronor under perioden, varav knappt hälften utförs i Huddinge. Bolaget räknar med att få ersättning från exploatörerna till ett totalt värde av cirka 1,5 miljarder kronor under samma period.

I samband med Trafikverkets projekt Tvärförbindelse Södertörn som innebär utbyggnad av den nya trafikleden mellan E4/E20 vid Vårby och väg 73 vid Trafikplats Jordbro måste befintlig VA-anläggning läggas om och byggas ut. För bolaget är Tvärförbindelse Södertörn ett av de största exploateringsprojekten under perioden. Bolagets åtgärder samordnas med Trafikverkets byggnation av tvärförbindelsen samt angränsande exploateringar och bolagets egna planerade arbeten i området. Totalt förväntas investeringsutgifterna för projektet uppgå till cirka 900 miljoner kronor under femårsperioden. Bolaget räknar med att få ersättning för cirka 80 procent av investeringsutgifterna från Trafikverket.

I Stockholm byggs den nya stadsdelen Årstafältet. För Stockholm Vatten och Avfall innebär denna exploatering ett VA-mässigt komplext arbete där såväl stora, befintliga VA-system påverkas av exploateringen samt att ett helt nytt VA-system måste anläggas. Arbetet kommer att genomföras i 8 etapper. Inom etapp 1 som pågått under en tid krävs stora investeringar för att möjliggöra den vidare exploateringen. Åtgärder inkluderar stora omläggningar av huvudledningar och utbyggnad av befintlig dagvattendamm. Projektet ingår i flerårsplanen med cirka 500 miljoner kronor.

I Bromsten genomför bolaget, förutom utbyggnad av VA-system, två klimatåtgärdsprojekt. En förutsättning för att det lokala åtgärdsprogrammet för Bällstaån samt Stockholms stads exploateringsprojekt "Bromstensstaden" ska kunna genomföras enligt plan, är att en rad klimatåtgärder för dagvattenhantering utanför planområdet kommer till stånd. Dessa åtgärder tar höjd för såväl god vattenstatus som ett förändrat klimat. I det ena projektet byggs ett utjämningsmagasin under Bromstens IP i anslutning till Bällstaån för att minimera översvämningsrisken. I det andra byggs två vattendammar i Spångadalen, som ska avlasta VA-ledningsnätet genom att fördröja vattnet vid kraftigt regn så att risken för översvämnningar i ån minskas. Tillsammans beräknas projekten genomföra åtgärder för drygt 400 miljoner kronor under perioden. Bolaget räknar med att få ersättning från exploateringskontoret motsvarande ca 50 procent av investeringarna i klimatåtgärderna.

År 2019 övertog Avfallsbolaget huvudmannaskapet för sopsugar i exploateringsområden på stadens mark. Inom femårsperioden beräknas investeringsnivån uppgå till ca 670 miljoner kronor. Inkomster från anslutna byggherrar kommer efter att anläggningarna tagits i drift och kvartersanslutning är färdigställd, dvs senare än investeringarna. Bolaget räknar med att få ersättning från anslutna byggherrar till ett totalt värde av cirka 400 miljoner kronor under samma period.

Osäkerheten i investeringstakt och volym för exploateringsprojekten är som tidigare nämnts relativt stor. Investeringstakten för de större infrastrukturprojekt som ingår i flerårsplanen bedöms som någorlunda säker, osäkerheten ligger till största delen i investeringstakten för bostadsbyggnadsprojekt kommande år vilket påverkar både VA- och sopsugsutbyggnaden. Bostadsbyggnadsprojekten står för cirka 5,0 miljarder kronor av den totala volymen om 6,5 miljarder kronor under perioden.

3 Kommunfullmäktiges långsiktiga mål

3.1 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

3.1.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring

Bolaget är ansvarig för Agenda 2030:s mål 6 Rent vatten och sanitet inom staden. Ett av de viktigaste åtgärdsområdena är att förbättra statusen i Stockholms sjöar och vattendrag för att bland annat eftersträva EU:s vattendirektiv. Inom ramen för stadens lokala åtgärdsprogram för vattenförekomster (LÅP) och andra planer så som Stockholm Vatten och Avfalls tillskottsvattenplan återfinns många åtgärder som bidrar till detta. Ett samarbete pågår med miljöförvaltningen som ansvarar för mål 14 Hav och marina resurser för att lyfta fram ytterligare insatser för att nå målen. De närmaste åren kommer bolaget att fortsätta arbetet samt stärka kommunikationsinsatser för att minska dricksvattenanvändningen.

Bolaget arbetar för att verksamheten ska vara helt fossilbränslefri inom ramen för stadens mål. Bolaget arbetar vidare för att de investeringar som genomförs ska reducera utsläppen och bidra till klimatanpassningen. Bolaget kommer under perioden fortsatt att utvärdera verksamheten samt undersöka möjligheten att i större utsträckning nyttja statliga medel och EU-bidrag inom ramen för miljöarbetet.

En utmaning för att bli helt fossilfria är reservkraftverken på Lovö- och Norsborgs vattenverk. Reservkraftverken är komplicerade och kostnadskrävande att bygga om för att kunna drivas med fossilfritt bränsle. Reservkraften körs dock endast i nödfall och funktionstestas under en kortare period varje månad. En annan utmaning är utbudet av elektrifierade tunga maskiner på marknaden, till exempel hjullastare. Idag körs majoriteten fordon på HVO100 eller motsvarande för att möta kraven.

Pilotanläggningen för biokol har under många år bidragit till att göra insamlat trädgårdsris till biokol och därmed bidra till kolsänkor i stadens växtbäddar. Pilotanläggningen har även bidragit till att sprida kunskap och vara en förebild för många länder. Anläggningen har de senaste åren dragits med tekniska problem och bedöms inom kort ha uppnått sin tekniska livslängd. Stockholms stad har uppdragit till bolaget att inventera och ta fram en plan för stadens vidare biokolproduktion. Uppdraget innebär ett arbete som ska genomföras i samarbete med exploateringsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna, Stockholms Stadshus AB samt Stockholm Exergi och kommer löpande rapporteras i sedvanlig tertialrapportering.

Till följd av uppdragsförändringar samt ökad produktion kommer bolagets energiförbrukning att öka. Bolaget prioriterar därför arbetet med energieffektivisering för att den sammantagna förbrukningen ska minimeras.

Under perioden kommer sorteringsanläggningen "Resursutvinning Stockholm" att tas i drift. Anläggningen syftar till att sortera ut matavfall, plast och metall ur restavfallet och är en viktig åtgärd för stadens klimat- och miljöarbete; att minska andelen fossil plast till förbränning och öka andelen insamlat matavfall. Den nya sorteringsanläggningen "Resursutvinning Stockholm" kommer att öka bolagets energianvändning i KWh, men bidra till ökad materialåtervinning av

plast och metall och ge möjlighet för matavfallssortering för alla i staden och därmed bidra till en ökad produktion av biogas. En utredning avseende solceller på anläggningen har initierats.

Vid dricksvattenproduktion och avloppsrening är energiåtgången direkt kopplad mot de mängder som renas samt hur energikrävande produktionstekniken är. Under kommande år kommer den absoluta energianvändningen att öka vid samtliga verk dels beroende på ökade mängder till följd av en växande befolkning dels då ny teknik implementeras för effektivare rening. Vid Henriksdal driftsätts ytterligare membranlinjer, som är mer energikrävande än nuvarande process. Fram till dess att Henriksdal är helt utbyggt kommer energianvändningen att kontinuerligt öka. Vid dricksvattenverken Lovö och Norsborg kommer energianvändningen att öka om halterna PFAS i Mälaren överstiger gränsvärdet, vilket kräver en ökad rening. Bolagets bedömning är att båda verken, under hela eller delar av året, kommer att behöva kompletteras med rening genom kolfilter. På sikt kommer även energianvändningens att öka då nya effektivare reningstekniker kräver mer energi.

Behovet av dricksvatten och även rening av avloppsvatten bedöms öka med en växande befolkning samt förändrat klimat. Vid värmeböljor går det åt mer vatten och vid intensiva regn ökar volymen avloppsvatten som ska renas. Energiåtgången är direkt kopplad till volym varför ökning även kommer att ske på grund av detta.

Energibesparingsprogrammet innefattar ett långsiktigt arbete och översyn av pumpar, motorer med mera. För den energi som inte går åt till reningsprocesserna så som belysning, värme ventilation med mera genomförs kontinuerligt utbytesplaner.

Bolaget ser arbetet med energieffektivisering som en strategisk viktig verksamhetsfråga och arbetar för att en bolagsövergripande energistrategi utarbetas under 2023. Under de närmaste åren genomförs kartläggning och utredning av energianvändningen hos bolagets energikrävande pumpar. Syftet är att identifiera fler åtgärder för energieffektivisering. Efter en pilot på Norsborgs vattenverk 2023 är ambitionen att ta fram en plan för etablering av undermätare på bolagets större anläggningar för att erhålla underlag för datastyrd prioriteringar och beslut om åtgärder. Samtidigt fortsätter arbetet med att systematisera energifrågorna i beslut om projekt, investeringar och upphandlingar.

När det gäller att öka energilagringen arbetar bolaget fortsatt med frågan och ser över möjliga åtgärder för att minska påverkan vid effekttoppar. Bolaget planerar för batterilager i samband med solcellsanläggningar, till exempel på sopsugsterminaler och tryckstegringsstationer. För närvarande pågår en dialog om kontrakt med leverantören.

Bolaget har en omfattande investeringsverksamhet med många bygg- och anläggningsprojekt i portföljen. Schaktarbeten, tunneldrivning och rörläggning utgör en mycket stor del av de åtgärder som genomförs varje år, vilket medför stora mängder schaktmassor och tunga transporter. Nästan 30 procent av klimatutsläppen från tunga transporter i region Stockholm kommer från masshantering. Bolaget kommer under de närmaste åren att ha fokus på att implementera nya rutiner och krav på entreprenörer för att i första hand minska mängden schaktmassor som uppstår, i andra hand att de massor som uppstår i högre utsträckning kan återanvändas eller återvinnas.

Bolaget har genomfört en inventering av växthusgasutsläpp, utifrån Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollet). För att minska bolagets växthusgasutsläpp är fokus i huvudsak att minska bolagets metan- och lustgasutsläpp från avloppsreningen och slamlager, då det är bolagets största utsläpp.

Bolaget arbetar med att reducera konsumtionsbaserade utsläpp genom krav i upphandlingarna. En inventering har genomförts av de avtal som bedöms generera de största utsläppen av CO₂.

Bolaget kommer att ha dialoger med leverantörerna avseende hur en reduktion av deras utsläpp kan genomföras.

För att bolaget ska fatta klimatsmarta beslut kommer bolaget att ta fram stöd för att genomföra livscykelanalyser och klimatberäkningar för olika ändamål och situationer.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Status	Bolagskommentar
 Arbeta för att allt matavfall ska sorteras för att användas till att producera biodrivmedel och biogödsel och trädgårdsavfall ska bli biokol som kan användas i stadens odlingar och minska stadens klimatpåverkan	 Avslutas	Bolaget verkar ständigt för att öka matavfallsinsamlingen som en del av det löpande arbetet. Genom drifttagningen av Resursutvinning Stockholm kommer alla medborgare ha möjligheten att sortera ut sitt matavfall. Uppdraget är fortsättningsvis en del av den ordinarie verksamheten. Biokolanläggningen är en pilotanläggning som bedöms ha uppnått sin tekniska
 Fortsätta utreda potentialen för energiåtervinning från VA-nätet tillsammans med Stockholm Exergi	 Fortsätta	En lång process där del förutsättningar behöver utredas både hos SVOA och SE.
 Ha beredskap för kommunikationsinsatser gentemot invånare vid skyfall	 Avslutas	Ett kommunikationspaket kring skyfall tas fram för målgrupperna stockholmare och fastighetsägare.
 I samråd med kommunstyrelsen implementera en modell för uppföljning av matavfall i stadens verksamheter	 Avslutas	Statistik och vikter för stadens verksamheter finns redan i dag. Vidare dialog med SLK om hur underlaget ska användas för erforderlig uppföljning.
 Inom ramen för svenskt och europeiskt klimatkontrakt 2030 arbeta med utvecklade samarbeten, innovativa arbetssätt och en ökad externfinansiering från staten och EU för att åstadkomma en snabbare klimatomställning	 Fortsätta	Bolaget kommer att arbeta för att identifiera vilka samarbeten och innovativa arbetssätt som pågår för en snabbare klimatomställning inom bolaget.
 Intensifiera arbete med att öka insamlingen av matavfall hos restauranger, butiker och storhushåll	 Avslutas	Fortsätta den uppsökande verksamheten i syfte att öka matavfallsinsamlingen. Uppdraget bör efter 2023 ses som en del av det löpande arbetet inom den ordinarie verksamheten.
 Samverka med kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden för att skapa en tydlig och strategisk kommunikation i miljö- och klimatfrågor	 Fortsätta	En samverkansgrupp är etablerad och träffas regelbundet med syfte att samverka kring en tydlig strategisk kommunikation i miljö- och klimatfrågor.
 Utreda och vidta åtgärder som kan minska utsläpp av lustgas och metangas vid bolagens anläggningar	 Fortsätta	Arbete pågår kontinuerligt. Framförallt analyserar vi nu vad hur utsläppen kan förändras med nya tekniker och processer bla membranens påverkan på vätskefasen.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Status	Bolagskommentar
 Vara drivande i stadens arbete med Agenda 2030:s mål 6 Rent vatten och sanitet	 Fortsätta	Bolaget fortsätter med sitt deltagande i stadens arbete med Agenda 2030.
 Verka för att skapa förutsättningar för ökat återbruk samt etablera och driva återbruk i alla delar av staden	 Avslutas	Fortsätter att verka för en återbruksverksamhet med god spridning i staden, antingen genom fasta återbruk eller mobila lösningar. Är ett löpande arbete för bolaget att verka för ständiga förbättringar utifrån kostnads-nyttoperspektiv. Uppdraget bör efter 2023 ses som en del av det löpande arbetet inom den ordinarie verksamheten.
 Verka för utfasning av fossil plast i samhället och i stadens fjärrvärmeproduktion, bland annat genom ökad utsortering och materialåtervinning av plast. Förbränningen av fossil plast ska minska	 Fortsätta	Bolagets åtgärder inom avfallsverksamheten inriktas på ökad utsortering och därmed minskad förbränning av plastavfall. När RUS tas i drift kommer plast att sorteras ut ur restavfallet. Övriga åtgärder gällande utfasning av fossil plast inom bolaget inryms inom ramen för uppföljning av miljöprogrammet.
 Verka för ökad fastighetsnära insamling	 Fortsätta	Alla tjänster inom det kommunala ansvaret kan bolaget i dag erbjuda fastighetsnära insamling för. Under perioden arbetas intensivt för att möta kommunens nya ansvar för insamling av förpackningar som från 2027 ska ske fastighetsnära. Utmaningen är i många fall miljörummens storlek och utformning samt att det saknas plats för fler fraktioner.
 Verka för ökad produktion av biogas	 Avslutas	Bolagets möjlighet att aktivt påverka detta är genom ökad matavfallsinsamling. Bolaget har flera aktiviteter kopplat till ökad matavfallsinsamling. År 2024 planeras Resursutvinning Stockholm att driftsättas vilket ger möjlighet för alla att sortera sitt matavfall. Uppdraget bör efter 2023 ses som en del av det löpande arbetet inom den ordinarie verksamheten.
 Öka energieffektiviseringen av fastigheter och verksamheter för att nå stadens mål att minska energianvändningen med 10 procent, med fokus på att minska effektopparna	 Fortsätta	Bolaget arbetar med att ta fram energiplaner för verksamheten som har en stor påverkan på energianvändning eller produktion. En förutsättning för att kunna hitta effektiva energieffektiviseringar är att ha undermätare för att få fram underlag för datastyrd prioriteringar och beslut om åtgärder. Plan för etablering av undermätare på bolagets större anläggningar ska tas fram och genomföras.

3.1.2 Stockholm ska vara en stad där den biologiska mångfalden ökar

Bolaget arbetar med kontinuerliga informationskampanjer för att medvetandegöra och underlätta för invånarna att använda vattnet smart, till exempel vid värmeböljor då vattenförbrukningen ökar. Utbyggnad av vattenverken är vidare ett led för att anpassa och möta

risker med värmebölja. Med värmeböljor kommer ökade risker för bränder i skog och mark, något som kan påverka vattendrag och vattentäkter kraftigt negativt.

Den övergripande målsättningen med förvaltningen vid Bornsjön är att genom adaptiv och optimerad skogsskötsel och jordbruk skapa förutsättningar för en mer motståndskraftig och klimatanpassad skog och åkermark där bolaget främjar Bornsjön som vattentäkt. Den biologiska mångfalden ska ökas, skötas och utvecklas med hänsyn tagen till sociala värden. Vattenvårdsåtgärder och hänsynsanpassningar utifrån skötselplanens kända och utpekade värdekärnor ska alltid ges högsta prioritet. Som ett sätt att öka allmänhetens medvetenhet om skogens skötsel kan riktade informationsinsatser genomföras, till exempel med informationsskylt i anslutning till åtgärder.

Bolaget genomför anpassningar och ombyggnationer av vatten- och avloppsverk, utifrån riskanalyser för översvämningar i samband med skyfall. Exempelvis flyttas ett ställverk på Lovö vattenverk till en mindre översvämningskänslig plats.

Bolaget säkrar regionens reservvattentäkt, Bornsjön, genom skogliga åtgärder i linje med rekommendationer från Livsmedelsverket. Även den biologiska mångfalden värnas genom exempelvis blommande ängar för pollinerande insekter. Ett led i att säkra dricksvattenförsörjningen är att säkra vattentäkterna, både den ordinarie vattentäkten samt reservvattentäkt.

I samband med att bolaget genomför bygg- och anläggningsprojekt är utgångspunkten alltid att inte försämra den biologiska mångfalden på platsen. Många projekt innefattar till exempel att återställa vattensamlingar där bland annat salamandrar vistas och att vara omsorgsfull och försiktig i valet av träd som måste tas ned. Framåt kommer bolaget i utredning och planering av projekt där det bedöms relevant också att titta på förutsättningar för och konsekvenser av att stärka den biologiska mångfalden på platsen.

Inom program Stockholms framtida vattenförsörjning arbetas det särskilt med klimatanpassningar. Inriktningen är att ett bolagsgemensamt ramverk för klimatanpassningsarbete tas fram med utgångspunkt i de erfarenheter som arbetet medfört. Ramverket kan komma att innehålla verktyg, gränsvärden, verktyg och andra styrande principer.

Bolaget prioriterar frågan om kravställning avseende material i byggprocessen, att göra kloka och medvetna val av produkter för att undvika potentiella miljö- och hälsorisker både idag och i framtiden. Bolaget kommer under perioden att ha ett särskilt fokus på byggvarubedömningen. Det är en grund för bedömning av material för att styra bort från produkter som kan vara tvivelaktiga utifrån deras kemikaliska innehåll. Bolagets interna kemikalieråd finns som stöd och bidrar med faktainsamling och beslutsunderlag i det fall produkter inte finns i byggvarubedömningen, eller för att ta ställning till riskerna i det fall ett material inte uppfyller kraven i byggvarubedömningen men där det inte finns självklara alternativ.

Ny rutin och utbildning för byggvarubedömningen är framtagen och kommer att implementeras i berörda projekt och upphandlingar under perioden.

Aktiviteterna i de lokala åtgärdsprogrammen för vattenförekomster (LÅP) har en rutin för genomförande. Bolagets bedömning är att fler aktiviteter kommer genomföras under perioden.

Slutligen kommer bolaget att medverka i olika stadsgemensamma forum för att utveckla stadens klimatanpassningsarbete.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Status	Bolagskommentar
 Verka för att den egna verksamheten bidrar till stärkt biologisk mångfald vid arbeten och återställande av mark	 Avslutas	Implementering av rutiner för att utreda förutsättningar för att bidra till stärkt biologisk mångfald i projekten.

3.1.3 Stockholmarens hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giftfria miljöer

Bolagets uppströmsarbete för såväl Östra Mälarens vattenskyddsområde, Bornsjön, samt vatten till avloppsreningsverken är en stor del i att påverka och arbeta för giftfria miljöer. Det sker ett kontinuerligt arbete med att minska mängderna av miljöfarliga ämnen vid avloppsreningsverken. Årliga kommunikationskampanjer genomförs för att uppmärksamma stockholmarna på vilka ämnen som ej ska tillföras avloppet.

Projekt Stockholms framtida avloppsrening och utbyggnaden av Henriksdals reningsverk är ett viktigt led i att minska miljöpåverkan genom en effektivare rening. Membranreningen ökar vidare kapaciteten och minskar mängden fosfor och kväve. Det möjliggör även för en framtida rening av andra miljöföroreningar exempelvis PFAS eller läkemedelsrester. Då dessa ämnen kräver en avancerad rening är membranutbyggnaden en förutsättning för att kunna ta nästa steg i att rena avloppsvattnet ytterligare.

Lokala åtgärdsprogram (LÅP) för god vattenstatus har resulterat i ett 80-tal förslag till anläggningar för dagvattenrening som Stockholm Vatten och Avfall föreslås svara för. Ett antal definierade åtgärder pågår och påbörjas under perioden, däribland Magelungsdiket dagvattenreningsanläggning, Dagvattendamm Grimstafältet, Reningsåtgärder Trehörningen samt Tenstadalens dagvattenpark.

Bolagets arbete med byggvarubedömning som redan beskrivits tidigare bedöms även vara positivt för detta område genom bedömning av material för att styra bort från produkter som kan vara tvivelaktiga utifrån deras kemikaliska innehåll.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Status	Bolagskommentar
 Arbeta med åtgärder i enlighet med lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster för att uppnå god ekologisk och kemisk status och prioritera åtgärder som bidrar till stadsutveckling	 Fortsätta	Detta arbete kommer att fortskrida under hela flerårsperioden. Bolaget är även drivande i den stadsövergripande samverkansgruppen kring LÅP där det nyligen genomförts en översyn av framtida uppdrag och arbete i syfte att säkerställa framdrift av åtgärder.
 Bidra med expertis inom sjörestaurering vid genomförandet av lokala åtgärdsprogram för god vattenstatus	 Avslutas	Bolaget bidrar med expertis inom staden och hjälper förvaltningar inom staden att genomföra fällningsarbeten i olika vattenförekomster. Uppdraget bör efter 2023 ses som en del av det löpande arbetet inom den ordinarie verksamheten.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Status	Bolagskommentar
 Bistå stadsdelsnämnder, trafiknämnden och fastighetsägare som installerar dricksvattensfontäner i hela staden, särskilt i de områden som pekats ut som riskområden för värmeeffekter	 Avslutas	Bolaget har sedan tidigare en upparbetad rutin för att ta emot, prioritera och hantera anmälningar om anslutningspunkter för dricksvattensfontäner från stadsdelsnämnder m fl. Rutin och kontaktväg har kommunicerats till berörda parter inom staden.
 I samråd med kommunstyrelsen ta fram ett stadsövergripande kommunikationskoncept för ökad matavfallsinsamling	 Avslutas	Ett kommunikationskoncept för att öka matavfallssorteringen hos stockholmarna är framtaget och används under året.
 Utredda gränssnitt mellan skyfallslösningar och dagvattenlösningar samt aktivt söka möjliga externa finansieringskällor	 Fortsätta	Inom investeringsverksamheten är samarbete och samverkan med stadsbyggnads-, trafik- och exploateringskontoret närmare än tidigare, frågorna om effektiva lösningar för att hantera både skyfall och dagvatten i staden står högt på agendan i alla projekt. Samarbetet fortsätter att utvecklas, gränsdragningar, gemensamma lösningar och finansiering diskuteras och utreds från fall till fall.

3.2 Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

3.2.1 Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd

Stockholm Vatten och Avfall verkar för en god hållbar ekonomi över tid. Bolagets ekonomi skall bidra och säkerställa att bolaget kan fortsätta verka och utföra bolagets uppdrag, idag och i framtiden. Bolaget är avgiftsfinansierat och icke vinstdrivande. Taxorna ska täcka kostnader som prioriterade investeringar genererar samtidigt som den löpande verksamheten säkerställs. Bolaget arbetar för en stabil ekonomi med god prognossäkerhet för såväl investeringar som drift, där uppföljning är en naturlig del i ekonomistyrningen, och korrekt finansiering av verksamheten. I rådande omvärldsläge är det en extra utmaning att förutspå utvecklingen.

Kraven på hållbara leverantörskedjor ökar kontinuerligt till exempel genom EU:s kommande direktiv Due diligence innebär krav på hållbarhet och spårbarhet i leverantörskedjan, utifrån FN:s vägledande principer om företag och mänskliga rättigheter. Due diligence kravet ingår även som grundförutsättning i EU:s Taxonomi. Bolaget kommer under perioden att analysera kraven för att planera för det fortsatta arbetet.

Bolaget har under föregående år arbetat intensivt med att planera för samt påbörjat implementering av kategoristyrning för bolagets inköp. Under 2023 och de kommande åren kommer bolaget att ha ett fortsatt fokus på kategoristyrning. Bolaget kommer när implementeringen är klar att ha ett strategiskt arbetssätt där inköp genomförs med en tydlig styrning. Arbetet utförs proaktivt samt tvärfunktionellt och beslut utgår från faktabaserade analyser och gedigna underlag. Genom kategoristyrning kommer bolagets inköpsarbete att kontinuerligt beakta ett miljömässigt, socialt, innovations- och ekonomiskt hållbarhetsperspektiv.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Status	Bolagskommentar
 Delta i arbetet med Digital Futures i syfte att genom digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför.	 Fortsätta	Bolaget har i samverkan med Digital futures diskuterat möjligheten att tillverka smarta pumpar som genom monitorering/övervakning kan berätta status för pumpen. Detta i syfte att få mer kunskap och kontroll om underhålls och reinvesteringsbehov för bolagets avloppspumptationer. Målet är att bolaget tillsammans med Digital futures ska ta fram ett gemensamt projektdirektiv för ett möjligt utvecklingsprojekt.
 Delta i stadens digitaliseringsarbete och i samverkansavtalet med KTH samt samverka med andra forskningsinstitutioner	 Fortsätta	Ett flertal initiativ pågår, och arbetet kommer att fortsätta under flerårsperioden.
 Ha en god prognossäkerhet, såväl för drift som investering, genom att bedöma avvikelser under året och vidta åtgärder för att hålla givna budget	 Fortsätta	Ingår i bolagets grunduppdrag. Uppföljning sker med hjälp av flera indikatorer varav fyra utvalda rapporteras i måluppföljningen.
 Ta fram och implementera en plan för att förbättra det ekonomiska resultatet i syfte att motverka behov av taxeökningar	 Avslutas	Ta fram en rapport över bolagets ekonomiska situation, i rådande läge och utblick, inklusive ökad visualisering.

3.2.2 I Stockholm ska alla ges möjlighet till ett jobb

Stockholm Vatten och Avfall arbetar proaktivt för att ge fler stockholmare som står långt från arbetsmarknaden möjlighet till jobb. Bolaget gör det genom en rad aktiviteter.

Bolaget har dels ett väl fungerande samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen där parterna tillsammans arbetar fram lämpliga roller och uppdragsbeskrivningar som ska kunna utföras av så många som möjligt. Genom erfarenhet och prövning har bolaget arbetat fram stående årsplatser för Stockholmsjobb, öronmärkta arbetstillfällen som sänker trösklar och ger individer möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Satsningen ger individerna aktuell arbetslivserfarenhet, ökad kompetens och förhoppningsvis en god rekommendation inför nästkommande arbetsmöjlighet. En viss begränsning råder dock i bolagets kollektivavtal vilket innebär att bolaget idag inte har samma möjlighet som stadens förvaltningar att erbjuda tillfälliga anställningar, bolaget fortsätter dock att driva detta som en aktuell utvecklingsfråga.

Bolaget arbetar även med att sänka trösklar och underlätta för individer som står utanför arbetsmarknaden att komma i arbete eller till fortsatta studier. Bolaget kommer att fortsätta med viktiga samarbeten bland annat med Tekniksprånget och bolagets arbetsgivar- och branschorganisation i syfte att synliggöra branschen som attraktiva och tillgänglig. Genom att erbjuda enklare arbetstillfällen och praktikplatser stimulerar bolaget kandidaterna att fortsätta

arbeta, eller studera vidare, inom branschen.

Under 2023 har bolaget tillsammans med branschorganisationen Svenskt Vatten och andra parter påbörjat ett arbete med att ta fram ett branschöverskridande traineeprogram. Programmet syftar till att accelerera kompetensen hos nyexaminerade ingenjörer genom att kandidaterna får tjänstgöra hos olika arbetsgivare inom branschen under traineeperioden. Satsningen gäller i nuläget för Stockholmsregionen men ambitionen är att vidareutveckla konceptet på nationell nivå. Samarbetet avser en långsiktig satsning.

Att ta emot ferieungdomar och praktikanter ser bolaget som en viktig del för att säkerställa kompetensförsörjningen på lång sikt. Stockholm Vatten och Avfalls ferieungdomar och praktikanter får enligt befintligt koncept god inblick i fler av bolagets verksamhetsområden och yrkesroller i syfte att stimulera till studieval inom bolagets kritiska kompetensområden. Bolagets ambition är att fortsatt öka antalet ferie- och praktikplatser per år varför det bolagsgemensamma konceptet ska vidareutvecklas för att underlätta mottagandet ytterligare.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Status	Bolagskommentar
 Bidra till aktivitetsinsatser, bland annat Stockholmsjobb, som sänker trösklar till jobb och underlättar inträde på arbetsmarknaden	 Fortsätta	Ingår i bolagets ordinarie verksamhetsplanering

3.2.3 Medarbetare i Stockholm ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb

Stockholm Vatten och Avfall arbetar aktivt med att utveckla ledarskapet genom att kontinuerligt tydliggöra och följa upp förväntningarna på samtliga ledare samt erbjuda relevanta utvecklingsinsatser. I bolagets ledarstrategi framgår det att ledarskapet ska präglas av tillgänglighet, kommunikation, tillit och mod. Ledarstrategins intentioner återkommer såväl i chefsintroduktion som i bolagets ledarprogram.

Bolaget arbetar aktivt med personalpolicy som tar upp vikten av medarbetarnas delaktighet och inflytande på arbetsplatsen. Samtliga medarbetare och ledare introduceras till policyn och bolaget följer årligen (via medarbetarenkäten) upp hur väl medarbetare och ledare förhåller sig till policyn. Medarbetarenkäten har över tid påvisat att medarbetare upplever ledarskapet, arbetsuppgifterna och förutsättningarna i arbetet som mycket goda.

Bolagets personalpolicy tar vidare upp vikten av en arbetsmiljö där alla behandlas på samma respektfulla sätt, ges samma goda förutsättningar att ta ansvar samt utvecklas i arbetet.

Under 2023 inför bolaget en arbetsmiljövecka med målet att detta ska vara ett årligt återkommande åtagande för att stärka bolagets kultur avseende arbetsmiljö.

Bolaget fortsätter att utveckla medarbetarskapet i stadens riktning.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Status	Bolagskommentar
 Verka för ett ledarskap präglad av tillgänglighet, kommunikation, tillit och mod	 Fortsätta	Ingår i bolagets ordinarie verksamhetsplanering

3.2.4 Hög beredskap och stark rådighet ska råda i alla verksamhetsområden

Sedan 2014 har det geopolitiska säkerhetsläget gradvis försämrats och Sverige befinner sig idag långt ifrån den geopolitiska stabilitet och låga hotbild man befann sig i för bara 10 år sedan. Det har lett till att skyddsåtgärder och beredskapsplaner som ansetts vara tillräckliga nu ses över.

Vatten och avlopps försörjning är en samhällsviktig verksamhet och en del av civilförsvaret där det kommer stora krav på satsningar bland annat lagerhållning av kemikalier, kontinuitetsplaner och krigsplaceringar. Rent vatten och sanitet är en viktig del i uppbyggnaden av försvaret där det ställs stora krav på samverkan både inom staden men även regionalt för bolaget då verksamheten påverkar flera kommuner inom regionen. Såväl Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och länsstyrelserna arbetar med och ställer krav på förmåga att hantera kris och nu även krig.

Bolagets bedömning är att vatten- och avloppsverksamhetens kärnuppdrag har en stark gemensam driftövervakning under icke ordinarie arbetstid. Verksamheten har en erfaren och rådig jour och beredskapsorganisation som tryggar vatten- och avloppsleveranserna.

Bolaget fortsätter dock arbetet genom framtagande av gedigna underlag för beslut och genom strukturerade analyser. Arbetet genererar medvetna risknivåer kring skyddsvärda tillgångar och processer, anpassade efter de förutsättningarna som råder i dagens geopolitiska utveckling. Det är en del i bolagets övergripande arbete för att öka bolagets förmågor att kunna möta morgondagens hot och stärka bolagets verksamhetsskydd över tid.

Bolagets krisorganisation anpassas och utvecklas ständigt för att hålla takt med utmaningar och följa med i övriga säkerhets- och beredskapsarbetet. En del i arbetet att utmana och finslipa krisorganisationen är att öva både lokala, stadsövergripande samt regionalt. Bolaget har initierat ett mer långsiktigt arbete kring bland annat bemanning av krisledarrollen. För att bolaget ska ha en god redundans kommer ett antal krisledare att utbildas och samverka med varandra. Genom detta arbete kommer andra centrala roller kopplat till kris att frigöras.

Under 2023 arbetar bolaget på uppdrag från Stockholm stad med att ta fram en krigsorganisation och krigsplan. När arbetet är färdigställt kommer detta att innebära ett kontinuerligt arbete kommande period för att åstadkomma en implementerad och sömlös övergång mellan krisorganisation och krigsorganisation.

Rådande säkerhetsläge innebär att Stockholms stads gemensamma IT-verksamhet valt att prioritera det stadsövergripande informationssäkerhetsarbetet. Konkret innebär det att bolaget har och kommer att ha ett ökat fokus på att säkerställa att klassning av all information inom systemleveransen genomförs och att säkerhetslösningarna för systemen ger rätt skydd för informationen. I informationssäkerhetsarbetet är kunskap och kompetens hos medarbetarna en avgörande faktor, vilket bidragit till beslut om en kontinuerlig uppföljning av genomförandet av stadens obligatoriska e-utbildningar inom informationssäkerhet och dataskydd. Utöver detta pågår ett omfattande arbete med att förbättra och införa de rutiner som utgör grunden för övrigt

informationssäkerhetsarbete. Bolaget kommer under 2024-2026 att arbeta för att säkerställa att rätt resurser och enhetlig IT-struktur finns på plats för att säkerställa att bolaget har förmågan att vidta nödvändiga åtgärder i en allt snabbare förändringstakt gällande säkerhet inom IT.

3.2.5 Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser

Ett systematiskt arbete för att öka tryggheten ligger högt upp på bolagets prioriteringslista och genomsyrar varje projekt och verksamhetsområde och föregås av noggranna riskanalyser. Bolaget använder sig av en rad säkerhetsåtgärder för att nå effekt i målet att öka tryggheten. Det kan till exempel vara trygghetsförebyggande åtgärder i form av säkerhetsteknik eller fysisk bevakning i form av väktare.

För ökad trygghet och säkerhet vid återvinningscentralerna arbetar bolaget med säkerhetsteknik, kameraövervakning. Vidare arbetar bolaget med tydligare och mer genomarbetade processer för att kunna ta emot rapporter om oegentligheter från allmänheten.

Vidare har bolaget bidragit till trygghetsskapande åtgärder inom Järva genom Återbruket i Rinkeby som invigdes sommaren 2022. Återbruket är ett initiativ för att förbättra servicen lokalt samt att göra det enklare att leva hållbart.

Bolaget arbetar för att samtliga system som hanterar informationstillgångar bedöms och informationsklassas. I arbetet ingår att registerförteckning över personuppgiftsbehandlingar uppdateras samt att kravuppfyllnaden inom dataskyddsområdet kontrolleras. Eventuella brister noteras och ansvariga för att åtgärda bristerna utses. Det är av stor vikt för att uppnå säkerhet utifrån ett GDPR-perspektiv.

Sammanställning Stockholm Vatten AB

Resultaträkning

Flerårsplan 2024-2026	2022	2023	2024	2025	2026
(mnkr)	Utfall	Budget	Plan	Plan	Plan
Taxebaserade intäkter	1 582	1 936	2 427	2 620	2 826
Övriga intäkter	494	542	621	694	755
Summa externa intäkter	2 076	2 478	3 048	3 314	3 581
Aktiverat arbete	113	140	161	184	192
Summa intäkter	2 190	2 619	3 209	3 498	3 773
Varor/Material/Kemikalier	-105	-110	-126	-134	-142
Entreprenadkostnader	-343	-380	-433	-451	-462
Fastighets- och lokalkostnader	-104	-97	-110	-119	-123
IT-kostnader	-75	-86	-93	-95	-95
Energikostnader	-126	-188	-216	-241	-254
Skadeståndskostnader	-82	-15	-30	-30	-30
Konsultarvoden	-119	-144	-147	-135	-130
Inhyrd personal	-49	-47	-27	-29	-26
Personalkostnader	-548	-629	-713	-762	-787
Övriga externa kostnader	-195	-161	-205	-211	-213
Summa driftkostnader	-1 746	-1 857	-2 099	-2 206	-2 262
Driftresultat	443	762	1 109	1 292	1 510
Koncerninterna intäkter och kostnader	77	88	104	113	116
Driftresultat inkl koncern internt	520	850	1 214	1 405	1 627
Avskrivningar/Rearesultat	-516	-617	-605	-630	-749
Finansnetto	-131	-357	-585	-650	-791
Resultat efter kapitalkostnader	-127	-125	24	125	87
förslag höjning av bruksavgiften	7%	25%	25%	7%	7%

Investeringar

Flerårsplan 2024-2028	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(mnkr)	Utfall	Budget	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan
Vattenproduktion	230	286	398	419	475	399	359
Ledningsnät - befintligt nät	607	855	849	1 098	1 084	1 231	1 275
Ledningsnät - exploateringsområden	1 114	624	976	1 130	1 306	1 293	1 328
Avloppsrening	348	675	863	810	672	347	221
Övriga investeringar	25	21	32	27	23	23	22
Uppdragsinvesteringar	0	0	0	0	0	0	0
Summa exkl SFA	2 324	2 462	3 118	3 483	3 560	3 292	3 205
SFA	1 369	1 661	2 034	2 142	1 794	1 022	328
Summa inkl SFA	3 693	4 122	5 152	5 625	5 354	4 314	3 533